

3

רפ"ח [כח] בשם
א"ת"ח [כח]
ומהר"ם
ש"ח [כח]
ומהר"ח
ומהר"ם
ז' ד' מרדכי
זכ"ה

רמ"א
ה סוף אה

רמ"א
ב"ח ופשוט
ת שרי' עין
ק סימן י"ג

יהירות

א"ת [כח] להחזיק
א"ת [כח] ולא תשום
ז' של מזה
ההודות פ"א
ז' הדין מוקד ח"ס
ז' הענין כל
ה' א"ת דברי
א"ת

גבורים שם
מזה שפ"ח
א"ת [כח] ולא תשום
ה הדין מוקד ח"ס
רמ"א ש"ח א"ת
נחת פ"ה (ה' י"ג)
מהירות

ה' וי"ח מוקד
א"ת
ד"ר [כח] וכל
נ"ה ח"ר"ו הט"ח
וב"ח נחמ"ח
יום טוב [כח]
א"ת ש"ח י"ח
ד' ד"ה הגנות
ז' סימן י"ג
ה' ו' ה' ה' ה'
נמירות

כ"ח
ש שם כ"ח
פ"ח [כח] ועין
ז' (ד"ה וי"ח)
ז' ח"ס פ"ח נ"ח
ז' ולפניו ה' ה'
ז' א"ת ל' ח"ח
ח"ח שם

שפ"ח רמ"א
ז' ח"ס כ' כ"ח
א"ת מלח"ח ח"ח
א"ת כ"ח ח"ח
ז' ח"ס
ז' ח"ס
ז' ח"ס

יד במה יתן. אלא יאמר סתם עשה לי מי שצריך: מו' הפסוק
בדקה. ומכל מקום צריך עיון, אם החזן עשיר א"כ לא לזדקק
תחשב, וצריך לומר כיון שנותנין לו זה כדי שיחפלה הוא לזדקק מזה,
מידי דהוי כשפוסקין מעות לצנות בית הכנסת. בתב"ס הם של שלמה

פרק ה' ד"ה [סימן ה'] הכרות
המלות מי שיתן יותר הוא יותר
בה, דמי טפי למקח וממכר, והיה
נראה לאסור אם לא שנאמר שאין
שיך מקח וממכר בדבר מזה כי
אם נחפץ הנקנה, וכל זה אינו אלא

לישב המנהג בדומק, אבל קניית מקומות צבית הכנסת וכן קניית
האחרונים מן הקהל אחר גמר מלות, אסור. (ובזמן מלות אינו
קונה האחרון עצמו רק לנאתו, א"כ אפילו ביום ראשון, שהרי צריך
להחזירו. אבל לקנות אחרון או שופר ביום טוב נראה לי לאסור,
ועין סוף סימן [תקפ"ג] [תקפ"ג] סוף ט"ה). והמחזור בעני
כמו שנהגו חסידים אוסטריים כל מה שהולא בפיו ליתן נותן לזדקק
אפילו קנה הבירו המלוה, א"כ הוי כקניית דמים לזדקק מזה, ולא
דמי למקח וממכר כלל, וש"כ אפילו קניית מקומות [וכח"ס
מהלכה]. וכל ירא שמים יזהר בזה, עכ"ל. ובשלטי גבורים בעבודה

זוה דף ש"כ"ב (ד, א אות א) מפסק ג"כ על קניית המלות, ובמסכת בבא קמא (ג, ב אות ג) כתב [ד"ה] ידוע לומר מלות שלו לאחר
מוקד וממכר, אחד נפה ואחד במסירה אסור, גזירה שמה יתבאר (רמב"ם שם פרק כ"ג הלכה י"ג). כתב ב"י סימן תקכ"ו [עמוד קמו
ד"ה וי"ח] דהמרדכי (ג"ה רמ"ח מרש) סובר לאסור ליתן דבר במתנה לחבירו ביום טוב ושבת אלא אם כן לזדקק מזה, עכ"ל. (ו' ופשוט
לזדקק שבת שרי, כמו שכתב סימן ש"ג [ה"ק ז'] ותק"ו [ה"ק א'], וכן משמע בעירובין דף ע"א [ה"א] דמקנה רשותא בשבתא אסור
אפילו בלא קנין סודר [ועין בחו"מ סוף סימן רנ"ד]. וכן משמע בגיטין דף ע"ו [ה"ב] דאפילו לקנות בחוקה אסור, ע"ש ב"ח [פ"ה
סימן ג']. וכן כתב הריטב"א בכתובות דף (ד' [ז']) [ר"ס ע"ה] אהפסדה מטלטלין לכתובה, פירוש מצעוד יום, דאלו בשבת אסור, דהוי
כקונה קנין בשבת לאסור אפילו לדבר מזה אלא אם כן השעה בחוקה וכו', ונתן הוא זה. אבל אין צריך לך, דהכא אינו משכון גמור,
אלא שתסמוך דעתו עליו, והוא ליה כהיא דשאל כל יין ומנחת טליתו עליו [בשנת קמ"ה, א] עכ"ל. משמע דאפילו משכון אסור ליתן
לדבר חול. וכן משמע בילקוט [שמעוני] פרשת בהעלותך דף ר"ו ע"ג [רמ"ח ט"ב ד"ה ועשו [הש"ס]] דחשיב נותן משכון ולוקח כהדי דברים
דפסח דמי שבת, משמע לאסור לדבר חול, עין מה שכתבתי בסמוך [ה"ק ט"ז]. ועוד, דהא הקדש דמי למתנה, ואסור. וכן משמע
ב"ר"ף פרק (ה') [ה' ד"ו] [ג"ה ג'] וברמב"ם סוף הלכות מכירה, ועין סימן ט"ז סוף י"א [ה"ק ז'] מה שכתבתי. [ה"א] ו"כ
צריך עיון מה שנהגו ליתן במתנה כלים לחתן הדורש בשבת. ומה שקצת [מ]ת"חייבים ליתן כך וכך מעות אסור, דדוקא לגבוי שרי,
כמו שכתבתי לעיל [ה"ק י"א] בשם הר"ן, דאם לא כן מה צריך לומר דמותר לפסוק לזדקק, וי"ל דהכא לא [מ]ת"חייב כלום
באמירתו, מה שאין כן בהקדש: מו' בגין למדוד. והוא הדין למדוד חור אם יש בו פותח טפה והטומאה נכנסת שם, אע"ג דיכול
לנאת מהבית, מכל מקום כיון שמועד שיעורי תורה לא הוי עובדא דחול. וכתבו המוספות סוף פרק י"א [בשנת קמ"ה, ב ד"ה ומדברין
דדוקא מדידה, דלא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי עובדא דחול, ולהכי שרי במקום מזה, אבל מילי אחרת לא. כתב טור חו"מ

ערך א"ח למהר"ק"ש
שם שבת [ה' וי"ח] אורח ח"ח. ועין יורה דעה סימן קע"ט דין י"א

באר היטב

(ח) בדקה. כתב הט"ו [ה"ק ג'] אם בא לו בלבו ביום שבת להקדיש ספר
תורה, ולא קודם לכן, לא יקדישו בשבת. וכן אסור להניח הפך לבית הכנסת
להקדישו אם לא חשב עליו קודם לכן. אלא יחזיקו צבית ויקדישו בעי לבין
עצמו, וא"כ כבר יאלץ לרשות גבוה, אלא שמפרסם זה בשבת, ע"ש. והדין
אהרן [הג"ח] כתב ולי נראה דאפילו הקדישו בלבו בחול אסור להקדישו
בשבת, לדברים שנלבז אין דברים, ולא יאלץ לרשות גבוה, ע"ש. ומ"א [ה"ק
י"א] כתב דהקדישות דידן חולין נינהו, ויש לכל ישראל חלק בהן, א"כ לא יאלץ
מרשותו דים להקדיש חלק ג"כ בו. לפי זה מותר להקדיש ספר תורה ביום
שבת, דאין צוה איסור יאלץ מרשות לרשות, ע"ש. כתב רש"ל פרק ה'
דבילה, הכרות מזה מי שיתן יותר הוא יותר בה, דמי טפי למקח וממכר,

ביאור הגר"א

[יד] [סימן ז'] מותר, [בשנת קמ"ו או ב"ו] [טו] בגין. רמב"ם בפירושו [למשנת]
שם [ה"ק כ' משנה ה']
דף ס' [סימן ד"ה] לא בסנדל וכו', שכתבו דשילוח לחבירו משום שפחת יום טוב כקרי עורך גופו, ע"ש. אכתבו לתמיד לשלוח לחתן ביום חתונתו בשבת גרות ספר
שלא תדליקו בו באותו שבת [לחור] דרש"ה בנדרים, דמשום שפחת החתן כקרי עורך גופו:
ל

אוצר מפרשים

[ה"ק כ' ט"ז] וז' בדקה [ראש משנה ג' אן] וא"כ מה שנתן אח"כ בשבת אינו אלא
לפרסומי מלתא, וכמו שכתב הט"ו [ה"ק כ' ב'] בספר תורה לבית הכנסת, אך מה

(ב) דהא מותר לפסוק בדקה. כתב ב"י [עמוד רפ"ד ד"ה ועל]
שהר"ן [בשנת ס"ד, א ד"ה פוסקין] הקשה דהא חתן [ב"ה לו, ג] אין
מקדישין, וכתב א"כ בשם כל בו [סימן נ"ה י"ד, ז'] בשם גאון אחד
דדוקא הקדש מוכח או בדק הבית אסור, שיואל מרשותו לרשות
גבוה ודומה למקח וממכר, אבל

עכשיו שנודדן להקדישות ספר
תורה או עטרה וכיוצא בו מותר,
לפי שעדיין אין מיהדין שם [וכ' דבר
שיואל מרשותו, ואינו דומה למקח
וממכר, עכ"ל. ואם כן אם ייחד

כבר הספר תורה ומביאו בשבת לבית הכנסת יש איסור, דהא יש
כאן יואל מרשות לרשות כשמקדישו לזדקק, וצריך עיון על שלא
נהגו כן. ונראה לי שזה המקדיש ספר תורה הקדישו כבר בחול
ביום לבין עצמו וא"כ כבר יאלץ לרשות גבוה, אלא שמפרסם זה
בשבת. ולפי זה אם בא לו בלבו ביום השבת להקדישו ולא קודם
לכן, לא יקדישו בשבת, וכן אסור להניח הפך לבית הכנסת להקדישו
אם לא חשב עליו קודם לזה, אלא יחזיקו צבית ויקדישו בעל פה,
כן נראה לענ"ד:

כתב [ד"ה] ידוע לומר מלות שלו לאחר
מוקד וממכר, אחד נפה ואחד במסירה אסור, גזירה שמה יתבאר (רמב"ם שם פרק כ"ג הלכה י"ג). כתב ב"י סימן תקכ"ו [עמוד קמו
ד"ה וי"ח] דהמרדכי (ג"ה רמ"ח מרש) סובר לאסור ליתן דבר במתנה לחבירו ביום טוב ושבת אלא אם כן לזדקק מזה, עכ"ל. (ו' ופשוט
לזדקק שבת שרי, כמו שכתב סימן ש"ג [ה"ק ז'] ותק"ו [ה"ק א'], וכן משמע בעירובין דף ע"א [ה"א] דמקנה רשותא בשבתא אסור
אפילו בלא קנין סודר [ועין בחו"מ סוף סימן רנ"ד]. וכן משמע בגיטין דף ע"ו [ה"ב] דאפילו לקנות בחוקה אסור, ע"ש ב"ח [פ"ה
סימן ג']. וכן כתב הריטב"א בכתובות דף (ד' [ז']) [ר"ס ע"ה] אהפסדה מטלטלין לכתובה, פירוש מצעוד יום, דאלו בשבת אסור, דהוי
כקונה קנין בשבת לאסור אפילו לדבר מזה אלא אם כן השעה בחוקה וכו', ונתן הוא זה. אבל אין צריך לך, דהכא אינו משכון גמור,
אלא שתסמוך דעתו עליו, והוא ליה כהיא דשאל כל יין ומנחת טליתו עליו [בשנת קמ"ה, א] עכ"ל. משמע דאפילו משכון אסור ליתן
לדבר חול. וכן משמע בילקוט [שמעוני] פרשת בהעלותך דף ר"ו ע"ג [רמ"ח ט"ב ד"ה ועשו [הש"ס]] דחשיב נותן משכון ולוקח כהדי דברים
דפסח דמי שבת, משמע לאסור לדבר חול, עין מה שכתבתי בסמוך [ה"ק ט"ז]. ועוד, דהא הקדש דמי למתנה, ואסור. וכן משמע
ב"ר"ף פרק (ה') [ה' ד"ו] [ג"ה ג'] וברמב"ם סוף הלכות מכירה, ועין סימן ט"ז סוף י"א [ה"ק ז'] מה שכתבתי. [ה"א] ו"כ
צריך עיון מה שנהגו ליתן במתנה כלים לחתן הדורש בשבת. ומה שקצת [מ]ת"חייבים ליתן כך וכך מעות אסור, דדוקא לגבוי שרי,
כמו שכתבתי לעיל [ה"ק י"א] בשם הר"ן, דאם לא כן מה צריך לומר דמותר לפסוק לזדקק, וי"ל דהכא לא [מ]ת"חייב כלום
באמירתו, מה שאין כן בהקדש: מו' בגין למדוד. והוא הדין למדוד חור אם יש בו פותח טפה והטומאה נכנסת שם, אע"ג דיכול
לנאת מהבית, מכל מקום כיון שמועד שיעורי תורה לא הוי עובדא דחול. וכתבו המוספות סוף פרק י"א [בשנת קמ"ה, ב ד"ה ומדברין
דדוקא מדידה, דלא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי עובדא דחול, ולהכי שרי במקום מזה, אבל מילי אחרת לא. כתב טור חו"מ

ערך א"ח למהר"ק"ש
שם שבת [ה' וי"ח] אורח ח"ח. ועין יורה דעה סימן קע"ט דין י"א

באר היטב

(ח) בדקה. כתב הט"ו [ה"ק ג'] אם בא לו בלבו ביום שבת להקדיש ספר
תורה, ולא קודם לכן, לא יקדישו בשבת. וכן אסור להניח הפך לבית הכנסת
להקדישו אם לא חשב עליו קודם לכן. אלא יחזיקו צבית ויקדישו בעי לבין
עצמו, וא"כ כבר יאלץ לרשות גבוה, אלא שמפרסם זה בשבת, ע"ש. והדין
אהרן [הג"ח] כתב ולי נראה דאפילו הקדישו בלבו בחול אסור להקדישו
בשבת, לדברים שנלבז אין דברים, ולא יאלץ לרשות גבוה, ע"ש. ומ"א [ה"ק
י"א] כתב דהקדישות דידן חולין נינהו, ויש לכל ישראל חלק בהן, א"כ לא יאלץ
מרשותו דים להקדיש חלק ג"כ בו. לפי זה מותר להקדיש ספר תורה ביום
שבת, דאין צוה איסור יאלץ מרשות לרשות, ע"ש. כתב רש"ל פרק ה'
דבילה, הכרות מזה מי שיתן יותר הוא יותר בה, דמי טפי למקח וממכר,

באר היטב

[יד] [סימן ז'] מותר, [בשנת קמ"ו או ב"ו] [טו] בגין. רמב"ם בפירושו [למשנת]
שם [ה"ק כ' משנה ה']
דף ס' [סימן ד"ה] לא בסנדל וכו', שכתבו דשילוח לחבירו משום שפחת יום טוב כקרי עורך גופו, ע"ש. אכתבו לתמיד לשלוח לחתן ביום חתונתו בשבת גרות ספר
שלא תדליקו בו באותו שבת [לחור] דרש"ה בנדרים, דמשום שפחת החתן כקרי עורך גופו:
ל

אוצר מפרשים

[ה"ק כ' ט"ז] וז' בדקה [ראש משנה ג' אן] וא"כ מה שנתן אח"כ בשבת אינו אלא
לפרסומי מלתא, וכמו שכתב הט"ו [ה"ק כ' ב'] בספר תורה לבית הכנסת, אך מה

5

Caro, Joseph, 1488-1575

שולחן ערוך אורח חיים

עם פירוש

מקור חיים

מרבנינו יאיר חיים בכרך זצלה"ה
בעל "חות יאיר"

מופיע לראשונה מכת"ק

ערוך ומסודר עם הערות והארות
על ידי
הרב אליהו דב פינס

חלק שני

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים . תשד"מ

הלכות שבת סימן רעז—רפ

קיצור הלכות

ס"ד. הגה. וכאלו התנו דמי — וב"ח פוסק דעכ"פ תנאי בעי בו ובקגדיל"א. ושל"ג להתיר לצורך גופו ומקומו.

וכאלו התנו דמי — ואע"פ שאינו לצורך שבת, ע"ס רע"ז ס"ג הגה, ב"ל.

תיבה או מגדל שטענדיר העשוין להיתר שרי לטלטל אפילו אין בהם רק מעות או גרות שעה, ע"ס ש"ט ס"ג, וס"ס ש"י.

בשאלת חלום של מהר"י [שו"ת מן השמים] הגידו לו שלא יפה עושין האומרים לגוי לטלטל גר הדולק.

→ ט"ז. מגורה בין גדולה — ישוב אמיתי ותירוצ' נכון על מה דרמי הגה' הרי"ף דק"ח ע"א

דברי רמב"ם אהדדי. וצ"ע מגורה כסף חדשה אי שרי לטלטלה לראות מעשיה ויופיה וכן כלי של היתר, עיין סימן ש"ח ס"ד.

שלשלת או חבל שבו תלויה הפמוט דינו כפמוט עצמה ואסור לנענע אע"פ שניטלה הפמוט ממנו.

סימן רפ

ס"א. מליל שבת לליל שבת — עמ"ש ר"ס ר"מ. ותקנת אכילת שום בע"ש ג"כ ר"ל לערב

בליל שבת, וראיה ממג' בבלי וירושלמי, ומ"ש ביש"ש. לולי דמיסתפינא אמינא דבזמנינו שאין טובלין בשבת

אין קפידה בליל שבת, והרי חסידים הראשונים היו משמשים מד' ואילך.

בדבר שבצנעא ודאי אין בו משום [יהורא], ורשאי כל אדם לעשות עצמו ת"ח.

אותו חסיד היה לו סדינים מיוחדים דקים וחשובים וכן איזה כרים ומכסיהם מיוחדים לשבת, גם הוסיף כרים בליל שבת.

ס"ב. מותר לבעול — וכן [פסק] מהר"ך וב"ח ובת"ח פ' הנחנקין, אכן הב"ח סיים

שנהגו לאסור, וכ"כ בהגה' ס"ע [ספר יריעות עיונים], וכ"פ הש"ל להלכה, גם בשו"ת כתובים ממהר"א ברי

א"ז [מהר"ח א"ז] קע"א הקשה למה מותר לבעול בשבת דנהי דמקלקל מ"מ מיתב ליצריה וה"ל כקורע

בחמתו, ושיש לחלק.

המנהג פה שג' טבילות הראשונים אינם טובלות אחר החתונה לא בליל שבת ולא במ"ש, וקצת טעם

למנהג, ובימי נשכה ונשתקע המנהג. וקצתם נהגו היתר גם בטבילה הראשונה, וע' שו"ת מוהר"ם מלובלין,

הביאו ש"כ בי"ד סי' קצ"ז ס"ק ב'. וע"ש מוהר"ם מלובלין נ"ג להתיר בכלה בתולה כיון שמצד הדין מותר

לבעול ליל שבת, ואע"פ שנהגו איסור, מ"מ שאר מינו קריבות נמי מצוה הם, יש להשיב דכל קריבות לפני

מותר, ודוחק לומר דה"ל פסיק רישא, ואת"ל דהוי פסיק רישא דלא ניהא ליה, ער"ס של"ז וס"י ש"כ ס"ח.

מה שצ"ע על הטור דנקט פה חיוב הטאת, גם על הש"ע סי' ש"ז דלא שייך בזמן הזה.

אסור לפתחו ולנעלו — גם זה בנחת שרי, ב"ח. הגה. ובנר של שעות וכו' — אע"פ דהטיה שייך ביה

כבר"ס רע"ח — ע' ת"י"ט תמיד פ"ק מ"ג — וה"ה נענוע השטענדר במ"ש [כמ"ש] ונר שעה דבוק בו.

ס"ג. שכת נר — ה"ה נפל בשבת, וכיוצא בזה כגון פתילה, והכי מוכח בתשב"ץ, ע' ביאורי

רש"ל דכ"ה ע"ד. ואם הניחו עליה מרעת — פ"י ע"ד שישאר שם כל

השבת כבסי' ש"ט ס"ד, ב"ח. הגה. וטוב לעשות ע"י גוי — ובשעת הדחק יאמר

לתינוק לנערו, מהרי"ל. ולכבות נר ע"י גוי אם אינו יכול לישן לאור הנר

[מותר] אפילו בריא, דאין לך מצוה וכבוד שבת גדול מזה, ע"ל סי' רס"א, משא"כ לחוס על השמן

או על גרות חנוכה של שעה בבה"כ כנהוג בכפרים, או להדליק נר תמיד ויא"ר ציי"ט, ועל ראש המת וככה"ג.

ס"ה. מותר לכפות וכו' — יש להזהר בשקערה עמוקה וקצרה שע"י כפייתה נכבה הנר.

סימן רעז

מותר לכבות וכו' — מה שהקשה בש"ג על הטור פה במה דפסק במלאכה שאין צריך לגופה כר"ש

ממ"ש בח"מ סי' תכ"ד, ושקיל וטרי ביה טובא. שיש בו סכנה — מקשה דבאין בו סכנה יהיה מותר

לכתחילה, דשרינן מלאכה שאצ"ל משום צערא.

סימן רעט

ס"א. נר שהדליקו — אפילו מגורה שהדליקו בראשי קנים נרות שעה יש לאסור, ואפילו נר שעה

מונה עליה ולא הודלק, ועס"ס. מי שפמוט שלו זמן מרעט אחר הדלקתה נוטפת על

השלחן וע"כ מעמיד קערה תחתיה כדי שיטף לתוכה, מותר לסלק הקערה בעת יושבו לאכול דלא

אתקצי כלל מחמת איסור בין השמשות, ועוד דהוי מקום עמידת הקערה כהתנה ובהא כ"ע מודים דתנאי מהני,

וע' סי' רס"ה ס"ד. מציל הרשב"ץ דס"ל דמותר להביא בנו לבה"כ ונר

שעה בידו בשבת מהשגת הב"י, ומשיג עליו מצד אחר.

ס"ג. לטלטל נר — ביאורו דלא יסתור למ"ש סי' ש"י ס"ח, ומ"ש סי' ש"ח ס"ה, וס"י של"ד ס"ז.

יג כיצד, מטלטל הוא את הקערה של עץ לאכול בה, או לישב במקומה, או כדי שלא תיגנב, וזהו בשביל עצמה. וכן אם טלטל אותה מן החמה כדי שלא תתייבש ותשבר, או מן הגשמים כדי שלא תתפח ותפסד, הרי זה מטלטל בשביל עצמה, ומותר מפני שמלאכתה להיתר. וכן מטלטל הוא את הריחים או המכתשת לשבר עליה אגוזים, או לעלות עליה למטה, וזהו לצורך גופו, או לישב במקומו. אבל אינה מטלטלה כדי שלא תשבר, ולא כדי שלא תגנב, וכן כל כיוצא בזה. וכל שאינו כלי, כגון אבנים ומעות וקנים וקורות וכיוצא בהן, אסור לטלטלן. עכ"ל:

יד איתא בירושלמי בפ"ד ה"ט וביצה [יש פ"ה] דמצודות היו פרוסות בחמה ומתקלקלין מפני החום, והם מלאכתם לאיסור דאסור מחמה לצל, ושאלו לרב מה לעשות, ואמר להם שיחשבו עתה להניחן תחת ראשיהן, וזהו לצורך גופו ומותר, ע"ש. ולמדנו מזה שכל מלאכתו לאיסור, שרוצה לטלטלו בשביל שלא יגנב או מחמה לצל, אם יכול למצא בהם דבר שמותר להשתמש בשבת, יחשוב לעשות כן ויעשה כן [מג"א סק"ט]. ואע"ג דזהו הערמה, מ"מ מותר בשביל הפסד. [והקטן ע"ש פירש שם ד"ה ה"ג ה"ז] שחשש מערב שנת וזוהי מלאכתו להיתר, ואינו כן, כמ"ש המג"א (שם), והפני משה (ד"ה מנחה) כיון יפה בפירושו, ע"ש:

טו והנה במלאכתו להיתר נתבאר דמותר גם מחמה לצל, וכדי שלא יגנב. וכתב רבינו הב"י בסעיף ד' דשלא לצורך כלל, אסור לטלטלו. ורק כתבי הקודש ואוכלין, מותר לטלטלן אף שלא לצורך כלל, ע"ש. ואינו מובן, הא כיון שמטלטלן וודאי יש לו איזה כונה בזה, וצ"ל כגון דאינו אלא מתעסק בעלמא ואין לו שום כונה בטלטולו, אך אם יש לו תענוג במה שמטלטלו, נהי דבמלאכתו לאיסור לא נחשוב זה צורך הגוף, מ"מ במלאכתו להיתר

וודאי דמותר. [ונעקר דין זה יש חולקין כמ"ש המגיד משנה שם (ה"ג). ומה שכתב שג"ה כן מהרמב"ם, לענין דין ראייה, דנקיט לשון הש"ס כדרכו, והר"ן מסתפק בזה בפרק כל הכלים (מ"ח ד"ה ואלה). ומ"ש המגיד משנה דלמה ליה לרצח לומר מחמה ללל לימא שלא לצורך כלל, לא חזין, דאטו בשופטי עסקינן, וגם בחול כשגזס מטלטל דבר הוא לאיזה כונה. וגם הרשב"א נכירה (מ"ג ד"ה ג"ה) בשמעתא דאין כלי נוטל אלא לדבר הנוטל, כמסתפק בזה, ע"ש. אלא מי יצא להקל בדבר שה"י פסק ואין מי שחולק עליו, ודו"ק]:

טז לענין מת יתבאר בסימן שי"א (מ"ט) דאע"ג ה דאסור לטלטל המת, שאין לך מוקצה גדול מזה, מ"מ התירו לטלטל אותו כשיש צורך בדבר, ע"י שיניחו עליו ככר או תנוק. ואמרו בגמרא [קמ"ג] דלא התירו זה אלא במת בלבד, ומ"מ יש מתירים לכל כלי שמלאכתו לאיסור, לטלטלו אפילו מחמה לצל, או כדי שלא ישבר, ע"י ככר או תנוקין. וזה שאמרו דלא התירו אלא למת, וזה במוקצה דומיא דמת, כגון צרורות ואבנים ועפר, אבל כלי אף דמלאכתו לאיסור, מותר, ויש חולקים בזה וי"ו. ועוד יתבאר בזה בסימן שי"א (פ"ט) ה' טו) בס"ד:

יז תפילין, אע"פ שאין להניחם בשבת, מ"מ ד אינם מוקצים, ומותר לטלטלם לאיזה צורך שהוא, אפילו מחמה לצל, דלא הוה כמלאכתו לאיסור, שהרי אין איסור להניחם כשאינו מכויץ לשם מצוה, והרי לכן נתבאר בסימן שי"א (פ"ד) דהיוצא בתפילין בשבת אינו חייב, משום דזהו דרך מלבוש. ורק אינם ככתבי הקודש דמותר לטלטלם שלא לצורך כלל כמ"ש בסעיף ט"ו, ותפילין אינו כן, אבל כל שיש איזה צורך, מותר. וי"א דכיון שנתבאר בסימן ל"א על פי הזוהר שאסור להניחם בשבת וי"ט, הו"ל כדן כלי שמלאכתו לאיסור, דאינו מותר אלא לצורך גופו ומקומו [ט"ז] סק"ג ומג"א סק"א, ולפ"ז אין היתר אלא לצורך מקומו,

פסקי מישנה ברורה

[ז] במשנ"ב (סק"ו): לאו הו"א ככר, הוא הדין אם נתן שאר חפץ המותר בתוכה. [ז] במשנ"ב (סק"ו) הכריע בהחולקים [ז] במשנ"ב (סק"ד) ומ"מ כתב בהג"ר דבהפסד מרובה יש להקל.

דלצורך גופו לא שייך הסומך על דיעה ראג נימא דהם מוקצים ודאי קפיד עלייהו, לכתבי הקודש, אין [מוספות שנת סק"א]. מוקצה, אע"פ שאין פורים, דמ"מ הרי ה שאוסר [פני מדש (פ"ה) להיתר] אלויה רבס (ש"ב) בסימן תרפ"ח (מ"ו) בשבת, הוה מוקצה כמ"ש בסימן תרנ"ח קפיד עליה, ודינו לצורך גופו או מקו מצניעו לכתובה ו' בטלטול, דראוי לכסו מצניעו לכתובה, הרי מחמת חסרון כיס נמ וכל שכן ניירות י דאסור לטלטלן מע חשבונות שעברו, בהם, הרי ראויים ל אחר, ואינם מוקצי לאשפה, דאו צריך שיחבאר. וציצית כו יח ודע שיש כללי שמלאכתו כמלאכתו להיתר [ש"ס] שמלאכתו לאיסור י מחויב להניחו כשפ שאוחזו בידו, מותר שירצה להניחו שם. ונטלה בידו, מותר במקום שירצה. וכל בידו, ביכולתו להני

[ז] במשנ"ב (סק"ד) כתב מהמזיקין. [ז] במשנ"ב (ז) [ז] במשנ"ב (סק"ה) כתב [והצ"ח] ש' נמון מלמט שם, המשנ"ב בסימן תרנ"ח

כ. טילטול כפתור שנפל מבגד

שאלה: כפתור שנשמט מבגד אם מותר לטלטלו, ואי נימא דמותר בטילטול האם דווקא הראויין לצור ע"פ צלוחיתו, או דכל כפתורים מותרים בטילטול דחשיבי מוכן אגב הבגד.
תשובה: כל הכפתורים הו"ל מוקצה, דאין הדרך בזה"ל לצור ע"פ צלוחיתו בכפתור, ול"ד לדין דלת דנתפרק (סימן ש"ה סעיף ה'), דבדלת אית ליה להודלת איזה תשמיש. אכן אם יש לו איזה השתמשות בכפתור אז לא הו"ל מוקצה.

כא. אם ציפורי שיר הן מוקצה

שאלה: צפורים קטנים שמצפצפין וקטנים משחקין עמהם, האם דינו כמוקצה, דבתוס' שבת דף מ"ה ע"ב ד"ה הכא התיר הר"ר יוסף לטלטל אפרות חי, דחוי לשחק בו תינוק.
תשובה: כל בעלי חיים הו"ל מוקצה, אפי" באותן שהתינוקות משחקין בהן - אלא אי"כ הם מיוחדים לשעשועים (פעטס).

לכב. אם מותר להזיז מאוורר כדי שלא ישיב עליו → רוח

שאלה: מאוורר (וענטילאטור) שפועל לכיון אחד בחדר ומנשבת רוח עליו, האם מותר לסלקו לצד אחר כדי שלא ינשב עליו, אם הו"ל בגדר טילטול דצורך גופו ומקומו.

תשובה: מותר לטלטל דחשיב כדין לצורך גופו.

כג. טילטול נייר חלק לצורך גופו ומקומו

שאלה: אם מותר לטלטל נייר חלק לצורך גופו ומקומו.
תשובה: אסורין בטילטול דנייר חלק לא חשיב ליה כלי.

כד. אם כלי שאסור לפותחו בשבת הווי מוקצה

שאלה: בקבוק או קופסת שימורים הסגורים ואסור לפותחן בשבת, אם דינם כמוקצה.
תשובה: לא הו"ל מוקצה כיוון דיכול לומר לנכרי שיפתחנו עבורו (וראה מש"כ באג"מ אורח חיים ה"ד סימן ק"ט סעיף ה'), שבפתחו נכרי לצורך ישראל אסור באכילה, וצ"ע. ואולי כוונתו שכיוון שאם יהיה צורך גדול יוכל לומר לנכרי לפתוח הקופסא, לכן לא הווי מוקצה. ובעל פה אמר שכיוון שיש פוסקים המתירים לפתוח, הווי רק ספק מוקצה דרבנן ומותר.)

כה. אם צריך לכמות כפתור של שעון אלקטרוני בשבת

שאלה: שעון אלקטרוני אשר מראה את הזמן תמיד

המשחק, או שהשתמש בו כדי ללמד צורת האותיות או לא הו"ל מוקצה.

כו. התיכת סבון אם היא מוקצה

שאלה: אם התיכת סבון דנקרא זיף דינה כמוקצה. תשובה: סבון זה הו"ל מוקצה דלית ליה שם כלי.

כז. אם דפי פירסומת לקניות הווי מוקצה

שאלה: אם עלון וניירות (סירקולער בלע"ז) המכריזין על קניות שונות דינם כמוקצה.
תשובה: ניירות אלו הו"ל מוקצה ולית ליה שם כלי, אע"פ שרוצה להשתמש בניירות אלו, כגון לכסות הריצפה או להניח עליהם דבר. כיוון דדרך בני אדם הוא לזרוק ניירות אלו.

יז. איך דינם חשיבות דבר, לעניין כלי שיש עליו דבר המותר ודבר האסור שמותר לטלטלו אם המותר חשוב יותר

שאלה: דבר שבסיס לדבר האסור ולדבר המותר, דאזלינן בתר דבר החשוב (סימן ש"י סעיף ח'), האם דבר החשוב הוא לפי שוויותו וערכו, או לא. למשל, מה דין סידור תפילה ומאה דולר, המונחין על גבי בסיס.

תשובה: דבר החשוב לא דיינינן רק לפי שוויותו, דודאי באופן דסידור וכסף יש לסידור חשיבות יותר מכסף. ואם יש לו משקפיים ומעות ע"ג בסיס, כיוון דצריך הוא למשקפיים מייד, הו"ל משקפיים כדבר חשוב לגבי מעות. ולא משנה כמה אלפי דולר מונחים כאן, כיוון דצריך עכשיו את המשקפיים יותר מהמעות. אכן אם יש לו עוד זוג משקפיים, ולא צריך משקפיים אלו כעת, חשיבי להו מעות כדבר החשוב. ואם היה לו כיכר והוון רב על הבסיס, אזלינן בתר הכיכר כיוון דצריך להאי כיכר בשבת.

יח. החזרת גלגל למקומו בשבת

שאלה: כסא גלגלים, וכן שאר כלים שיש להם גלגלים, אם מותר להחזיר גלגל שנשמט מכלים אלו בשבת

תשובה: אסור להחזיר גלגל זה שמא יתקע (סימן ש"ג סעיף ו'), אע"פ שאין מהודק ע"י ברגים, כיוון שיש לחשוש שמא יהיה רפוי ויבוא להדקו (ולפי זה כיוון שאסור משום שמא יתקע, יהיה הגלגל אסור בטילטול).

יט. קטלוגים של בתי מסחר אם הם מוקצה

שאלה: ספרי מסחר וקטלוגים, שיש בהם תמונות ומחירים של חפצים וכלים שונים (למשל קטלוג חברת סירס) אם הם מוקצה בשבת.
תשובה: ספרים אלו הו"ל מוקצה כיוון דמיוחדים

ספר

אמרי בינה

אורח חיים • יורה דעה

למרנא ורבנא

רבי מאיר אויערבאך זצוקללה"ה

אב"ד ור"מ לכל מקהלות האשכנזים
בעיה"ק ירושלים תובב"א

יוצא לאור בהדפסה מחודשת ובהגהה מדוייקת
עם פיסוק, קיטוע, מראי מקומות ומפתחות

בהוצאת

יד צבי חייקל בירין
מכון משנת רבי אהרן

תש"ע לפ"ק

110

מחמת מיאוס בכל זאת סובר ללורך גו"מ מותר אבל לר"ש דלית ליה מוקצה מחמת מיאוס אפשר דאף מחמת לל שרי.

אולם הדבר מצוה מדברי הגהות אשר"י פ' כירה (סי' ט) לר"ש → דקובר (שנת מד.) כל הנרות מטלטלין הוא דוקא לורך גופו ומקומו, ועיין בעל המאור ור"ן פ' מי שהשקיף (סו: מדפי הרי"ף) דהא דמצוה שם היטה בהמתו טעונה וזוכית וצקרה דאומנה דמאוסין ואינן ראויים בשבת לבלות ואסור לטלטלן אף לר"ש דבשרגא דנפטה (שם מו.) חזי לכסויי ביה מנה אבל הגי לא חזי דחי נפל מתצר ולא עבידא לכסויי ביה מנה והמג"א (סי' רס"ו סק"ג) מעתיק דברי הרי"ן, ובפמ"ג באשל אברהם (סוף סי' רעט) הקשה ה"א שם לא הוה לורך גופו ומקומו ורצה ללמוד מדברי צעה"מ והר"ן דקברו דאף מחמת לל שרי ומכח זה תמה על המג"א עי"ש, ותמנהי ה"א להדיא מצוה צבעה"מ שם לכיון דלא חזו לורך גופן לשום דבר אף לורך מקומן אינם ראויים ואם היו שלישי רבדרי והיה תחתיו כרים וכסתות לא היה מותר לטלטלו משם, והיינו דהיה קשיא להו והא אפשר להניח תחתיהן כרים וכסתות דכשיפלו לשם יהיה מותר לטלטלו משם לורך מקומו היינו הכרים והכסתות ולא יהיה מצטל כלי מהיכנו כיון דיכול לטלטל משם בידיים לורך מקומו וע"ז מתרץ כיון דלא חזו למידי אסור אף לורך גופו ומקומו ועי"ש ברשב"א שכ"כ להדיא, אבל אם היה ראוי לשום דבר תשמיש היה מותר לורך מקומו בלדא אבל לא מחמת לל, והרשב"א שם כתב לחלוק ע"ז וסובר אף דלא חזו למידי מ"מ תורת כלי עליהן ושרי לטלטלן לורך מקומן רק כיון דאסור לטלטלן וליטלן מן הבהמה אסור לכבד שיניח כרים וכסתות עליהן כדי שיטלטלן אח"כ לזרין וגם נראה כחוכא עי"ש, ומצוה מדבריו שם ג"כ דאף שיש תורת כלי עליהן מ"מ אף לר"ש אסור לטלטלן רק לורך מקומן והא דאינו ראוי לטלטל ביד לורך מקומן אף דאסור לשמש במקומן דגב בהמה הוא ואסור להשתמש בצעלי חיים מ"מ לורך מקומו הוא שלא תמות בהמתו כתב שם בחידושי הרב המאירי הטעם שאין לורך מקומו נחשב אלא כשריץ למקומו ממש ליבד בו, ולכאורה יותר מזה נלמוד מדברי הרשב"א בהא דשפוד שכתב דהוי מוקצה מחמת מיאוס ולכך קאמר רבינא מידי דהוה אקון ובלא"ה אסור והא כתב בעצמו לענין קערות ללורך מקומן שרי לטלטלן כיון דהוי כלי והשפוד כתב ג"כ דהוי תורת כלי וא"כ כיון דיש לחוש שלא יזוקו בו אנשי ביתו הוי כשריץ למקומו למה נריך למילף מקון צרה"ר הא כיון דהוי תורת כלי ומתיירא שלא יזוקו אנשי ביתו הוי כמטלטל לורך מקומו דמותר, וא"ל ללורך מקומו הוי דוקא כשריץ לשמש באתו מקום ממש אבל כשאינו נריך רק לפן יזוקו אנשי ביתו זה לא הוה לורך מקומו ונ"ע בזה.

חירוני החוס', וכן נראה מירושלמי בינה שם (פ"ה ה"ד) דקאמר תחומין עשו חוסן כמדת הדין¹³⁶ והקרצן עדה מלחיק שם בביאורו¹³⁷, וכנראה דפירושו הוא כמ"ש חוס' כיון דממונה הוא וכן משמע מדקאמר שם מדע לך שכן חסן אמרין בשם רב חסדה ואפי' עינים וצריקין מימר עינים אין בהם ממש עי"ש, והצדדים מתמיהין הא כבר כתבו החוס' וכל הראשונים דאף דאמרין יש שבת עינים שבת היינו באיסורי הנאה הוי כניכר האיסור ואסור אף בזה וזה גורם, אבל באיסורי אכילה לכ"ע לא אמרין יש שבת עינים שבת דאף דניכר מ"מ לית ביה איסור אכילה רק מטעם הנאה אסרין לומר יש שבת עינים שבת ועיין חוס' פסקים (טו: ד"ה חדש) וצ"ל ע"ז (גב מדפי הרי"ף), וכמו דמבטל בשבת מותר א"כ אמאי נאסור אם השאל עינים שהיו כרגלי שתייהן אלא ודאי לגבי תחומין כיון דממונה הוא תמור רק לדין לא מתמריקין כ"כ לגבי עינים כדמשמע שם מדברי הירושלמי ומסתימת הפוסקים שלא הביאו להלכה, וא"כ י"ל ללעולם לא אמרין דבר שיש לו מתירין בהנאה רק באכילה ובתחומין הטעם דהוי ממונה כמ"ש החוס'.

סימן טו

בענין מוקצה מחמת מיאוס אם מותר לטלטלו מחמת לצל

ב"ש"ע (סי' ס"א) ע"ז כו' אע"פ שהוא מאוס מותר לטלטלו דק"ל במוקצה מחמת מיאוס כר"ש דשרי, וסתם הש"ע בלי ביאור אם אף מחמת לל שרי או דוקא לורך גופו ומקומו, ולעיל (סי' ש"ג) בכלי שמלאכתו לאיסור מצוה דמחמת לל אסור אבל במוקצה מחמת מיאוס אינו מצוה, וצ"ל רע"ט (ספי"ו) צנר של חרס דמאוס אפילו של נפט דמסריה מותר לטלטלו דמוקצה מחמת מיאוס מותר, וכתב שם המג"א (סי' י"ג) במסריה דוקא לורך גופו ומקומו ומחמת מיאוס דמותר דוקא כשיש תורת כלי עליה רשב"א (סי' הרו) עכ"ל, ולכאורה המעיין ברשב"א שם יראה דקאי אליבא דרבי יהודה דסובר מוקצה מחמת מיאוס אסור בזה כתב הרשב"א דהיכא שיש תורת כלי עליו מותר לטלטלו לורך גופו ומקומו, והשאל שם הקשה על דבריו שכתב בחידושו בינה פ' אין לדין (כה): בהא דשפוד שאלו בו צנר רבינא אמר אע"פ שאין עליו צנר מותר לטלטלו מידי דהוה אקון צרה"ר, והקשו החוס' הא רבינא סובר (שנת קטו) בשבת כרבי שמעון דלית ליה מוקצה, וכתב הרשב"א אף דשפוד תורת כלי עליו אעפ"כ אסור מטעם מוקצה מחמת מיאוס וכרב נחמן דצ"ט קי"ל כר"י (בינה ג.) וכתב דאף קערות שאכל בהן אסור לטלטלן צ"ט אלא לורך גופן ומקומן, ועל זה הקשה לו השואל לרשב"א הא מוקצה מחמת מיאוס אף לורך גופו ומקומו אסור לטלטל, והשיב כל שיש תורת כלי מותר לטלטל לורך גופו ומקומו ואין הפרש בין מוקצה מחמת מיאוס למחמת איסור ולא הוציאו מכלל זה אלא מסר הגדול וכדומה המיחד לו מקום (שנת קגו) עי"ש, והיינו לר"י דסובר מוקצה

ובר"ך מס' בינה שם (טו: מדפי הרי"ף) כתב דשפוד כיון דחזי היה בין השמשות ונדחה צו"ט כל שרצה להשתמש בו מותר רק הטעם דלא חזי לכלל כאילו אין תורת כלי עליו והרובה להשתמש בו בטלה דעתו וצ"ה"ג לא שייך פלוגתייהו דר"י ור"ש במוקצה כלל עי"ש, ולטעמיה חזיל במס' שבת צקרה דאומנה דלא חזו לשום דבר ומאסי להשתמש בהן לכך אסור אף לורך מקומן ולעולם י"ל דזה

דחבלין לטעמא עבידא ולא בטיל. 136. ר"ל דכוונת הירושלמי להקשות למה אינו בטל הא הוא עשוי רק לטעם [ועי' שם בפני משה דכן משמע במעשר שני פ"ב ה"א] ועי' מתרץ דעשו תחומין כדון ממון דלא שייך ביטול ולכל אחד יש בו חלק וה"ה בתחומין דדין הממון של כל אחד נגרר אחריו ולא שייך ביטול. 137. עיין שם בחתם סופר.

חשוב לזכור מקומן שלה זיוק הבני בית, והיא דכחז שם הר"ן לר"י בהקדמה בין השמשות מחמת מילואים אע"פ שרובה להשתמש ממנו באמצע שבת ואינו חושש למילואים מ"מ אסור אף דכחלק הקצתחו מ"מ כיון שהוקצה צה"ש אסור, ולר"ש דלית ליה מוקצה כיון דהשתא חזי ליה אין הקצתחו של צה"ש אסרתה, ולאז דוקא דלר"ך שירצה להשתמש בו לר"ש דודאי אף אם אינו רוצה להשתמש בו מותר לטלטלו לזורך מקומו רק רצה להשמיעו לר"י אסור אף כשרוצה לשמש בו, ומ"מ לר"ך להחזיקו בדבריו אם לר"י לזורך מקומו מותר וכן אם לר"ש היכא דחזי להשתמש אם ירצה כמו דבר ישן אם מותר אף מחמה לכל ובקרני דלומנה לא חזי כלל כמ"ש, ובדמב"ן מלחמות ה' ריש צ"ה (:א) כתב בהא דשפוד להוכיח מזה דאף לזורך מקומו אסור דרבינא לא שרף אלא להניחו בקרן זוית מידי דהוה אקוץ צה"ר ולא מפני לזורך מקומו מזה מבוחר דביו"ט קי"ל כר"י עי"ש, ומבואר מדבריו לר"י אף לזורך מקומו אסור דלא כמ"ש הרשב"א וממילא י"ל במוקצה מחמת מילואים דקי"ל כר"ש בשבת היינו רק לזורך מקומו ולא מחמה לכל. L

סימן טז

בדברי המג"א דדבר שיש לו מתירין להוד אינו בטל אף לאחרים

המג"א (סי' ס"ה סק"ב) הביא דברי הרמ"א צו"ד (סי' קב ס"ד) אם נתערב דבר שביטל בשבת לאחרים בטל ולא הוה דבר שיש לו מתירין דומיא דתרומה¹³⁸, ותמה ע"ז דתרומה לא הוה אלא שום אדם דבר שיש לו מתירין לכהן גם היום מותר ולישראל לעולם אסור אצל הכהן כיון שחל עליו שם דבר שיש לו מתירין לאחרים אף לדלידה לא בטל כמו (בכורים פ"ג מ"ב) אם נתערבו הכורים אסור אף לזרים אע"ג דלגבייהו הוה דבר שאין לו מתירים כיון דלכהנים הוה דבר שיש לו מתירים לאכול צירושלם אף לזרים אסור והאריך עוד בזה, ובאחרונים השיגו עליו דהא הרמב"ם בפירוש המשניות שם הביא הירושלמי עשו ירושלם כדבר שיש לו מתירין וחומר הוא שהתמירו צירושלם וחלתו לא וא"כ כחן לאותו איש לא הוה דבר שיש לו מתירין ועיין כרתי ופלתי (סי' קב סק"י) ובפמ"ג (שם שפ"ד ס"ק עו).

ובספר חוות דעת כתב שם (סק"ב) דלגבי בכורים יש לזר שני איסורים כשאוכל חוץ לירושלים איסור זרות ואיסור חוץ לירושלם לכך לא נתבטל אף לזרים לענין לאכול חוץ לירושלם, דנהי דאיסור זרות נתבטל הואיל דאין לו מתירין מ"מ איסור דחוץ לירושלם לא נתבטל דזה יש לו מתירין משא"כ כחן כיון דלדידיה אין לו מתירין מכל וכל מותר עי"ש, ודבריו נריכין חבלין דהא גם שם אין לו מתירין כיון דאסור לזרים לאכול אף צירושלם כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות שם וגם פ"ד (הט"ו) דבכורים.

ארלם י"ל כונתו דהא ע"כ עיקר הוכחת המג"א כך הוה אף דשם מצד חומר שהתמירו צירושלם הוה היינו דאף מה שאסרו לכהנים שלא לאכול חוץ לירושלם ואף צאלף לא בטל מטעם דבר שיש לו מתירין זהו רק חומר דמדינא לא הוה דבר שיש לו מתירין סוג זה כיון דאינו מתיר למה שהיה אסור, כמו דפסקינן צו"ד (סי' ס"ט ס"ד) בצשר ששהה ג' ימים בלא מליחה שנתערבה באחרות דמותרים צבישול דלג"ג¹³⁹ לא נאסר מעולם, ודומה להא דייבמות (פ"ג) דתרומה לא הוה דבר שיש לו מתירין לכהנים לא נאסר מעולם, וכן פסקינן (י"ד ס"י ז' ס"ג ועי' ברמ"א סי' קב ס"ד) דפת שנאפה בתנור עם עלי דמותה לאכול בחלב דלא כשיטת הר"ף (חולין נ"ג: וצ"ן שם), כיון דעם צשר לא נאסר לעולם לא הוה בסוג חומר דדבר שיש לו מתירין, וה"ל דכוותה דלאכול צירושלם לא נאסר מעולם וא"כ מן הדין היה ראוי לומר שיתבטל כיון דלאכול צירושלם דוקא זה לא נכנס בגדר דבר שיש לו מתירין¹⁴⁰ לכך אמרו צירושלמי דעשו ירושלם כדשיל"מ, אולם לזרים אינו מותר כלל אף לאכול צירושלם בקדושת בכורים א"כ לגבי דידהו לא הוה כלל דבר שיש לו מתירין והיה מהראוי לומר דנתבטל ומותרין לאכול אף חוץ לירושלם, אולם כיון דלכהנים התמירו חז"ל לעשות כדשיל"מ ואריכין לאכול צירושלם דוקא ממילא חל על כל התערובות קדושת בכורים ושוב אסור לזר דגם לא נוכל לעשות מילי דרבנן כחוכא לומר דיש על התערובות קדושת בכורים לחייבו להכהן לאכול צירושלם וזרים יהיו מותרין לאכול אף חוץ לירושלם, ודומה להא דעירובין (עו.) אי לגבי דהאי בית לגבי דהאי בית וברש"י שם (ד"ה ג) אי משוינן להכא הכי ולהכא הכי הווינן מילי דרבנן כחוכא ואטלולא ולא ניתן פתחון פה [לנדוקים] לרדות עי"ש, ועיין מ"ש בהגהותי לדברי חיים חלק יו"ד (סי' נד) ועי' חידושי רשב"א ריש נדה (ג.) וה"ל דכוותה כיון דמגד קדושת ירושלם עשו אותה לגבי כהנים כדבר שיש לו מתירין ואסרתהו לכהנים לאכול חוץ לירושלם רק בקדושת בכורים איך נוכל לומר דלגבי זרים לא יש על תערובות זה קדושת בכורים ולהתיר להם לאכול, ואף אם נחמיר לאכול צירושלם לא יאנו מידי חובה כמ"ש צירושלמי שם ויש מחילה לאכילת זרים לכך הוכרחו חכמים לחזו צד החומר ולאסור לזרים ולהחזיק לתערובות זה בקדושת בכורים שכהנים לצד יאכלו צירושלם¹⁴¹, ומזה למד המג"א ג"כ לנידון הרמ"א הנ"ל כיון דלגבי כל העולם הוה דשיל"מ מדינא דלא חסר מסוג זה התנאי השייך לחומרה דדבר שיל"מ כיון דהיום אסור לכ"ע ולמחר יהיה מותר נריכין להחמיר ולומר שהם אסורים לאכול בשבת ונריכים להמתין עד למחר לאכול בהיחר, וא"כ מחזיקין לתערובות זה שהוא צה ממעשה שבת לאסרו על כולם מלאכול בשבת ממילא שוב הצרכו לאסור על זה שצטלו כיון דהדין לקנוס אותו ולאסור עליו לעולם, דאי להכא מחזיקין לתערובות למעשה שבת לאסרו על כולם מלאכול בשבת איך נחזיק לגבי המבטל בחילו נתבטל ויהיה מילי דרבנן כחוכא לכן מהראוי להחמיר בכל אנפי ולאסור על המבטל ג"כ.

והחורות דעת רצה לחלק דשם לגבי בכורים כיון דאיסור זה שלא לאכול חוץ לירושלם חל ג"כ על הזר שוב צאלו לדון גם

דבר שיש לו מתירין לצלי. 140. כשם דלא אמרין גבי תרומה דצריך לאכול בטהרה ובחטאת דצריך לאכול בעזרה ובטהרה (פמ"ג שם), ועיין באור שמה מאכלות אסורות פט"ו ה"י ד"ה ועוד נראה. 141. עיין בבאור הגר"א על הירושלמי שם דרבנן עשו את ירושלם כדבר שיש לו מתירין הן לגבי כהן והן לגבי זר ועי"ש בפירוש הר"דב"ז.

138. כן כתב שם הבית יוסף בשם רבינו יוחנן בשם הרמ"ה מיבמות פ"ב ע"א לפאן אי לכהן וכו' והתם איתא גבי חטאת שנתערבה בתולין דלא הוה דבר שיש לו מתירין ובתוס' שם ד"ה משום הקשו לס"ד דחטאת הוה דבר שיש לו מתירין מ"ש מתרומה דעולה בק"א ועי"ש במחצית השקל וברמב"ם יארלוות אחרות פט"ו ה"א ובנו"כ שם. 139. ר"ל דלא אמרין דהוא

בעוה"ש"ת

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

בולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שי"ב)

*

כל אלה חוכרו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ת, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ד"ח, וש"א"ס

ברוקלין נ.י. - אלוף תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

אבל מטעם אחר מסתבר דכיסוי כלי בישול וכלי אפיה חשיב כשמל"א כיון שהכיסוי של הקדירה מסייעת להבישול, שמסייעת למהר הבישול והאפיה (כמה שאוצרת החום בתוכה, ועוד שהזיעה חומה מרובה) אבל לא שאר כיסויים כשמל"א העשוין לשמירה בעלמא (אף שלמעשה הוא משמשי הכלי), משא"כ כיסוי כשמל"א באופן שאין הכיסוי מסייע להאיסור כלל (אף שהוא נעשה לשמש הכשמל"א).

וי"ע מה דין מכסה של עט (שהוי כשמל"א) האם המכסה נעשה לשמש את העט (שהוא כשמל"א), או נעשה לשמש את האדם שלא תלכלך בנגיעתו את הדברים שבאו במגע אליו והוא ככלי היתר, ומסתבר יותר כן. ופשוט דלחוך עמו ראשו דמותר דזה חשיב לצורך גופו.

נרתיק של תפילין

גראה דנרתיק של תפילין עדיף מכיס וממטה שיחודה למעות דשם אינם משמשים את המעות, אלא כמעשה עץ בעלמא, אבל זה משמשת ומצלת את התפילין שלא תתקלקלו קצוותיה (והריבוע שלהן), וכ"כ בס' מנחת שבת (סי' פ"ח סק"ב) דגם הנרתיק דינו ככשמל"א (כהתפילין עצמו), וממילא שיהא אסור לטלטלה כדי להצניעה, ושיהא מוכן לו לאחר השבת [ואפילו לטלטלה לצורך מקומה יל"ע להפוסקים דכשמל"א שאין לו שימוש היתר בשבת ששוב אסור אפילו לצורך מקומה], ויל"ע מהו אם נפלה לארץ אי מותר להגביהו כדי שתשמישי קדושה לא יהיו מוטלין כבזיון (ולא ידרסו עליה) ועשו"ע סי' של"ד (סט"ו) מצילין תיק התפילין עם התפילין וכי' דמשמע דאילו התיק לעצמו לא, ועשו"ת באר משה (ח"ח סי' צ"ג).

כלי להוצאת גרף

כ' בס' מקור חיים לבעל חו"י דמטאטא המיועד להוציא על ידו גרף דינו ככשמל"א (וכנראה שמדמהו לכיס להחזקת מעות שדינו ככשמל"א, כש"כ זה שמתלטלין מוקצה על ידו שלמעשה

הוא דבר איסור), ולפי דבריו כל שכן שעביט של מי רגלים וגרף של רעי העשוין ממחכות (אף שאינו מוקצין מחמת גופן, מ"מ) דינו ככשמל"א, וצ"ל דס"ל דלמעשה טלטול גרף של רעי (שהו מוקצין מחמת גופן) הוא דבר האסור, אלא שהתירוהו חז"ל מפני כבוד שבת (שלא יהא בצעה בשבת), אבל לא נפקע שם איסור מינה לשונה להכלי המיוחד לכך לכשמל"א, וצ"ע פת אשפה לדידיה, וי"ל דפת אשפה מיוחד נמי להחזקת אשפה שעדיין ראויין למאכל בהמה (או אפילו לתשמיש אדם בשעה"ד).

כלים שבימות החול עושים עמו בין מלאכת איסור ובין מלאכת היתר

יבואר אי"ה בדברינו בס' נ"ט.

דבר שאסור ללבוש בבית מחמת גזירה שישכח ויצא עמו ברה"ר

יוצא ממג"א (סי' ש"ח סק"א) ובשו"ע הרב שם (סי"ט) דדבר שאסור ללבושו אפילו בבית גזירה שמא ישכח ויצא עמו לרה"ר (או מרה"ר לרשה"י כדי להצניען) דינו ככשמל"א, וצ"ע לומר כן לגבי תכשיטי נשים (באופנים שאסורין ללבושן משום גזירה דילמא שלפי ומחוי) וכגון בתי ידים (בס"י ש"א סל"ז) או מקל למירשיכול לילך זולתו (שם בס"י"ז).

סימן מ"ח

שאלה - גדר לצורך "גופר" שהותר לטלטל בשבילו כלי שמלאכתו לאיסור.

תשובה - ע' בפנים. קי"ל דכשמל"א מותר לטלטל לצורך גופו ומקומו, אבל אסור לטלטלו מחמה לצל (דהיינו להציל החפץ מהפסד). בפשטות לצורך 'גופו' היינו שהוא רוצה להשתמש בגוף החפץ (שמל"א) לעשות עמו דבר היתר, כגון פטיש לפצוע עמו אגוזים, וצורך

מקומו היינו שהוא רוצה המקום שהחפץ (שמל"א) מעכבו או מפריעו בו *
 לשלוח כשמל"א מתנה לו ביו"ט משום שמו

כ' בחידושי דעק"א (סי' ש" ע"פ התוס' (שבת דף ס לשלוח לחבירו כשמל"א ביו"ט' חשיב כלצורך גופו) ז מתנה לחתן כלי שמלאכתו לא שמת בו חשיב כלצורך גופו, נקרא צורך גופו [וברשב"א דנקרא צורך גופו משום ש בהדרבן] והובא נמי בשו"ת ב כ"ג) [ומצד מה דאסור ליתן כי אם לצורך היום ע' להל נשמת שבת ח"ו סי' תפ"ה].

(ג-עח) דדוקא לחתן משום (וכן לכל אדם משום מצות' לא לאנשים דעלמא בשבת מציונים בשבת במצות שמ' הקיום 'מצות שמחה' משו [ועענ"ש דמש"כ המג"א] ובמ"כ שם סק"ג) שאסור ל ויו"ט לחתן הדרוש, צ"ל ד החתונה, אבל אם דורש ביום לשמח חתן מיקרי הני

אמנם מה שר"ל כבא"מ עושה הכלי כמו צור שהשקטת גירוי העצבים (נע לטלטל הכלים כמו לצורך ג לשחוק עם כשמל"א להשקיט קולא יתירה. שאין לדבר שיע יו"ט שמצוה להיות בשמחה דבה הוה לכל נפש, ועי' דלמ"ד דכשמל"א לא בעי

אלא העיקר שלא יהיה לצורך המוקצה מסתבר להקל לעולם.

*

לקיים מצות השבת אכידה כשמצא כשמל"א בם' ששי"כ (כ-יב הערה כ"ח) דן אם מצא אכידה כשמל"א אי מותר לו להחזירו לבעליו שנימא דקיום מצות השבת אכידה חשיב לצורך גופו [נראיתי לחכ"א שדן עור צד היתר עפ"ד רע"א הנ"ל דמותר ליתן בשבת מתנה לחתן כשמל"א דשמחת החתן מיקרי לצורך גופו, ולענ"ד דהחזרת אכידתו דמי רק כמחמה לצל, ולא דמי להשמחה שיש לו להאדם כמה שנותנים לו מתנה, דגם עצם נתינת המתנה הוא לו לחשיבות], ופשוט שאאת"ל להיתר, מ"מ אסור לו למוסרו ליד בעל האכידה, שאצלו קבלת האכידה לאו מצוה הוא (רק יניחו ברשותו), ובנוגע לטלטל מוקצה גמור (מחמת גופו) במקום מצוה או כדי לקיים מצות השבת אכידה עמשכ"ז בס"י י"ט (מיהו הכא קילא כיון שיותר לטלטל כשמל"א לצורך גופו ויש מקום לומר דזה חשיב כלצורך גופו).

לטלטל כלים "שמלאכתם לאיסור" כדי להרגיע עצביו

ראיתי בשו"ת באר משה (ח"א סי' כ"ג) דאם מטלטל כלי שמלאכתו לאיסור להשקיט גירוי עצבים (נערווין) דשרי דחשיב לצורך גופו עיי"ב, אלא שנראה דשם (בכשמל"א) אינו מותר אלא באדם שסוכל על עצביו, והוא לו לצורך גמור, שבלא"ה יהיה "מתוח" (אנגעצויג"ן), ועוד דנהי דבשבת ליכא מצות שמחה אבל אסור להיות בעצבון (הגרשש"ש). אבל לא סתם כדי להיות עסוק ותפוס, וכ"י מס' ערוה"ש (שח-טו) דבכה"ג אינו מותר אלא בכלי שמלאכתו להיתר, שג"כ אסור לטלטלו שלא לצורך כלל, בכה"ג חשיב צורך קצת.

L

*

מקומי היינו שהוא רוצה להשתמש באותו המקום שהחפץ (שמל"א) מונח שם, והחפץ מעכבו או מפריעו בהיותו שם.

*

לשלוח כשמל"א מתנה לחתן, או לאחרים ביו"ט משום שמחת יו"ט

כ"י בחידושי רעק"א (סי' ש"ו על מג"א סקט"ו) ע"פ התוס' (שבת דף ס. ד"ה לא, דמותר לשלוח לחבירו כשמל"א ביו"ט, דמשום שמחת יו"ט חשיב כלצורך גופו) דמותר ליתן בשבת מתנה לחתן כלי שמלאכתו לאיסור, דכיון שהחתן שמח בו חשיב כלצורך גופו, דשמחת חתן ג"כ נקרא צורך גופו [נוברשב"א (ביצה דף טו). כ"י דנקרא צורך גופו משום שחבירו שמח ונהנה בהרבה] והובא נמי בשו"ת באר משה (ח"א סי' כ"ג) [ונמצד מה דאסור ליתן מתנה בשבת ביו"ט כי אם לצורך היום ע' להלן ובדבריני בשו"ת נשמת שבת ח"ו סי' תפ"ה]. וע' בס' חוט שני (ג-עח) דדוקא לחתן משום מצות 'שמחת חתן' (וכן לכל אדם משום מצות 'שמחת יו"ט'), אבל לא לאנשים דעלמא בשבת מאחר שאין אנו מצויים בשבת במצות שמחה, דכוונת רע"א דקיום מצות שמחה משווייהו לצורך גופו [ועע"ש דמש"כ המג"א (בסי' ש"ו סקט"ו, ובמ"ב שם סקל"ג) שאסור לשלוח מתנה בשבת ביו"ט לחתן הדורש, צ"ל דמירי שדורש קודם החתונה, אבל אם דורש ביום חתונתו שיש מצוה לשמח חתן מיקרי המתנה צורך].

אמנם מה שר"ל בבא"מ שם שאם השמחה עושה הכלי כמו צורך גופו, כל שכן וק"ו שהשקט גירוי העצבים (נערווין בלע"ז) עושה טלטול הכלים כמו לצורך גופו (ויהא מותר לו לשחוק עם כשמל"א להשקיט עצביו) נראה שהוא קולא יתירה. שאין לדבר שיעור (ולא דמי לשמחת יו"ט שמצוה להיות בשמחה ביו"ט, ועוד שהוא דבר השהה לכל נפש, ועי' להלן. מיהו מסתבר דלמ"ד דבכשמל"א לא בעינן לצוגומ"ק דוקא,

ועביט של תכות (אף בכשמל"א, רעי (שהן טור, אלא יהא בצער זה לשיה פח אשפה להחזקת או אפילו מלאכת

שישכח ע"ע הרב יו אפילו ה"ר (או) שמל"א, באופנים יו שלפי או מקל

שהותר מלאכתו יא מותר יו, אבל ל החפץ יא רוצה יא דבר יא וצורך

16

להגביה כשמל"א כדי להתכונן בנויה ויפיה
דלכאורה יש לדון להתיר שמה לי שמשתמש
 עמו בפועל או מה שנהנה ממנו גופו
 מאחד מחמשת החושים הוא בגדר צורך גופו [וע'
 שו"ת באר משה (ח"א סי' כ"ג) דאם מטלטל כלי
 שמלאכתו לאיסור להשקיט גירוי עצבים (נערווין)
 דשרי דחשיב לצורך גופו], ובפרט אם ננקוט
 כהסוברים דכשמל"א מותר לטלטלו לכל שימוש
 שאינו לצורך המוקצה דהיינו לצורך חול, דהעיקר
 שלא יהיה מחמה לצל, לא שיהיה לצוגומ"ק.

מורה ממה שמספק"ל בס' מקור חיים (סוס"י
 רע"ט) אי מותר להגביה ולטלטל כלי
 כסף וכלי היתר (שאסורין בטלטול שא לצורך)
 כדי לראות מעשיה ויפיה יעו"ש, מוכח דאילו
 כשמל"א בכה"ג ודאי דלא חשיב לצורך גופו
 ואסור, וכ"מ מלשון התוס"ש (סוסקי"ת) דמשום
 נוי מותר לטלטל כלי שמלאכתו להיתר, משמע
 דאילו כשמל"א אסור משום נוי, כיון שאינו צורך
 גמור, וע"ל דזה לא חשיב צורך גופו, כיון שאינו
 שימוש פיזי, ויוכל להסתדר בלא הכי [וממילא
 דיהא אסור לטלטל מנורה מהודרת שלא הדליקו
 בתוכה בשבת הזה כדי ליהנות מיפיה, ועוד
 שבכלל כתבנו. במק"א (סי' קי"ז) שי"ל דמגורות
 היקרות שלנו הן נמי בכלל מוקצה דחסרון כיס].

*

17

תניוק הבוכה ליתן לו משחק שהוא כשמל"א
הדא יש לדון אם זה שהתניוק ישתמש בו עם
 גוף האיסור שהוא מיועד בשבילו ג"כ
 נכלל בכלל היתר לצורך גופו, כשמחת חתן
 מקבלת כשמל"א שחשיב לצורך גופו (או"ד רק
 לעשות עמו מלאכת היתר מותר), שנית יש לדון
 שאסור להגדול מצד איסור ספי ליה איסור בידים
 (דבשו"ע סי' שמ"ג מבואר דאסור לספות לו
 אפילו רק איסור דרכנו), ולעומת זה את"ל דזה
 מחשיבו לצורך גופו נמצא שאין כאן איסור כלל.
 ובס' שש"כ (כ"ב) כ' דכדי לטייל בו את התניוק

הוי לצורך גופו, ושעל כן מותר ליתן לתניוק
 צעצוע (שהוא כשמל"א) להרעיש בה ויטייל, וכן
 מותר לטול רובה ואקדח להטיל בה אימה.

• **בפמ"ג** (סי' שי"א א"א סקט"ו) ובלבושי שרד
 שם דלטלטל מת ע"י כשמל"א (כמו
 שמותר לטלטלו ע"י כלי היתר ממש) לא חשיב
 "לצורך גופו" (על כן אסור לטלטל המת על ידו)
 יעו"ש וצ"ע למה, אמנם אולי היות שעיקר טלטול
 המת הוא להציל המת מדליקה או סרחון דזה
 חשיב מחמה לצל כלפי טלטול המת, על כן לא
 מהני כשמל"א לטלטל את המת על ידו מתמה
 לצל, דדיו להבא מן הדין להיות כנידון, וחשיב
 כמטלטל גם את הכשמל"א מחמה לצל, אבל
 באמת אם רוצה להוציא את המת משם כדי שלא
 יהיה בזיון להחיים הנמצאים שם (עיי"ש סי' כ"ב)
 באמת יהא מותר לטלטלו ע"י כשמל"א.

• **בס' שש"כ** (פ"כ הערה ל') מביא מהגרשו"א
 ז"ל שמצדד להתיר לטלטל כשמל"א
 לשם שמירת חפציו המוקצים (דחשיב לצורך
 גופו) אבל בתיקונים שבשש"כ ח"ג חזר בו.

★ ★ ★

סימן מ"ט

17

שאלה - גדר לצורך "מקומר" שהותר
 לטלטל בשבילו כלי שמלאכתו
 לאיסור.

תשובה - ע' בפנים. בפשטות ההיתר של
 לצורך גופו היינו שהוא רוצה
 להשתמש במקום שהכשמל"א מונח שמה, ואינו
 יכול לעשותו שם כשהכשמל"א מונח שם.

לטלטל כשמל"א המפריע את שימושו כמות
 שהוא, אבל אינו צריך למקומו ממש

בס' ים יששכר העלה שכל שהכשמל"א מונעו
 מלעשות שם צרכיו נחשב לטולו כדי
 להוציאו שם לצורך מקומו (עיי"ש שמח"ו
 להוציא תפילין מהחדר או לכפות כשמל"א על

האור כדי להתיר תשה"מ)
 (כ"י) דמותר להוציא תפיל
 תשה"מ דחשיב צורך מקו
 (קרליץ, ג-פ) דבכה"ג
 שהמקום יהא ראוי לשי
 לכסותם בב' כיסויים דאז
 לטלטל כשמל"א כשאפשו
 כונת הלב (ומדמהו למה ע
 בטמה"צ כדי שיוכלו
 דחשיב לצורך דבר המור
 אגר"מ (או"ח ח"ה סי' נ
 להזיז פער"ן כדי לסלקו לצ
 דחשיב כלצורך גופו (ובי
 ע' ל"ח שט"ס באגר"מ וצ'
 עו"ש באגר"מ (בסי' כ"ג
 שכעת הולך עליו האור ע
 נמי מיקרי צורך מק
 העלעקטערי משם), ומשו
 לצורך מקומו, שהוא רוצ
 אין נושבת עליו רוח, א
 (ח"ח סי' ל' ל"א) כ' ל
 כשעלול שנשיבת הפער"ן
 ע"ס ים יששכר הנ"ל ו)
 מותר באופן שאם ינשב ע
 להשאר שם, ותמונע ממנ
 ההוא), ובס' נחלת ישראי
 שאם טע"פ (שתניוק
 משמיע קול בשבת ונ
 להשתמש בהחדר (לאכ
 וכדומה) מותר להוציאו
 מקומו), והוא ע"פ רז

ולדנ"ף יש לדון כספו
 או שאר כע
 הסינק זה מונעו מליטר
 הכלים (משום מלבן ו
 הכשמל"א) מהו להוצי
 דחשיב לצורך מקונ

מלהשתמש שם [וכן נוטה הגרמ"ק שליט"א בקו' גם אני אודך].

וע' בדברינו להלן שהבאנו מס' תהלה לדוד שהוא מחלוקת הראשונים במי שאינו רוצה שדבר המזיק יהיה כאן כדי שלא יזוקו בו אם חשיב צורך מקומו להתיר טלטולו, כיון שאינו רוצה לעשות בפועל איזה דבר היתר באותו המקום.

להוציא כשמל"א שמונח במקום שמתבייש שיהיה שם

להלן בס' נ"ב הארכנו מפי ספרים וסופרים אם זה שהוא רוצה שהחפץ לא ימצא שם חשיב כצורך מקומו, ובתוה"ד הבאנו סברא דאם באחד מהדרי ביתו מונחים כלי עלעקטעריים והוא מתבייש להכניס לתוכה אורחים, ואם היא אסור להצניע אותם הכלים אז לא ישתמש במשך השבת בחדר ההוא ככה"ג חשיב כלצורך מקומו ומותר להצניע את הכלים ההם

להעביר כשמל"א המזיק אי חשיב צורך מקומו

בס' תהלה לדוד (תנינא סי' נ"א, ובהוצאת 'עוז והדר' הוא בס' רע"ט) מדייק מהרשב"א (שמתיר ליטול שפוד שהוא כשמל"א כדי לסלקו שלא יזוקו בו בני"א) דאילו מה שאינו רוצה שהקרץ יהיה כאן כדי שלא יזוקו בו דזה לא חשיב צורך מקומו להתיר טלטולו (כיון שאינו רוצה לעשות איזה דבר באותו המקום), אבל מהרמב"ן משמע דגם כה"ג חשיב צורך מקומו [נוראיתי מוכיחים משאילת יעב"ץ (ח"א סי' מ"א) שס"ל כהרשב"א], והלום ראיתי בלבוש (סוס"ו) דלהעביר קרץ שלא יזוק בו חשיב צורך מקומו, וע' נמי בס' אמרי בינה (סי' ט"ו) בזה, ונראה דלכו"ע אם הוא רוצה כעת לעבור שם ואינו יכול מפני שאז יזוק בו דמותר מטעם צורך מקומו, וכן פשיט"ל בהג' רע"א (סי' רע"ט עמג"א סק"ב), ובס' משנת יעקב (ח"ב סי' ש"ח) מוכיח מרש"י, ובס' שולחן שלמה (סי' של"ד סק"ח) העלה

האור כדי להתיר תשה"מ, וכן מביא בס' שש"כ (כ"ו) דמותר להוציא תפילין מן החדר כדי להתיר תשה"מ דחשיב צורך מקומו, וכ"כ בס' חוט שני (קול"ץ, ג-פ) דבכה"ג מיקרי צורך מקומו שהמקום יהא ראוי לשימוש, מלבד כשאפשר לכסותם בב' כיסויים דאז אסור להמ"ב שאוסר לטלטל כשמל"א כשאפשר בלא"ה, וכ"כ בשו"ת כונת הלב (ומדמהו למה שמותר לטלטל את המת בטמה"צ כדי שיוכלו כהנים ליכנס להחדר דחשיב לצורך דבר המותר), וכיר"ב כ' בשו"ת אגר"מ (אור"ח ח"ה סי' כ"ב אות כ"ב) דמותר להזיז פערין כדי לסלקו לצד אחר שלא ינשב עליו דחשיב כלצורך גופו (ובשו"ת על עניני מוקצה ע' ל"ח שט"ס באגר"מ וצ"ל דהוי צורך 'מקומו'). עו"ש באגר"מ (בסי' כ"ג) שאם צריך שהמקום שכעת הולך עליו האור של המנורה יהיה חשוך נמי מיקרי צורך מקומו (לסלק המנורה העלעקטערי משם), ומשו"ת שבט הלוי דחשיב לצורך מקומו, שהוא רוצה לישב במקום ששם אין נושבת עליו רוח, אבל בשו"ת באר משה (ח"ח סי' ל' ל"א) כ' לאסור בכה"ג, אם לא כשעלול שנשיבת הפערין יזיקו' שאז יכול לסמוך ע"ס ים ישכר הנ"ל (ומסתבר שכמו כן נמי מותר באופן שאם ינשב עליו הרוח לא יוכל הוא להשאר שם, ותומנע ממנו ההשתמשות בהמקום ההוא), ובס' נחלת ישראל (פ"ב הערה ל"א) כ' שאם טעי"פ (שתינוק הפעילו, או מאיליו) משמיע קול בשבת ומחמת זה אינו יכול להשתמש בהחדר (לאכול שם סעודת שבת וכדומה) מותר להוציאו מהחדר (שחשיב צורך מקומו), והוא ע"פ רזה"פ המתירים כנ"ל.

ולדג"ל יש לדון בספוג (ספאנט"ש בלע"ז) או שאר כשמל"א המונח בתוך הסינק זה מונעו מליטול ידיו או להדיח שם הכלים (משום מלבן הספאנטש, או קלקול הכשמל"א) מהו להוציאו מהסינק, ומסתבר דחשיב לצורך מקומו, שדב"ז מעכבו

יד
ק
די
מו
יב
(ד)
ול
זה
לא
זה
יב
בל
לא
(ב)
א
א
ך
ת
תו
של
יצה
אינו
מות
ונעו
כדי
תתיר
על

דלטלטל כשמל"א כדי למנוע נזק (שלא ינזוקו ממנו) חשיב כלצורך גופו, ובס' שש"כ (פ"כ הערה כ"ח) מביא מהרז"ה (כהרשב"א) דלהנצל מצער והיוק לא נחשב לצורך גופו, ועשו"ת מחזה אליהו (סי' מ"ו אות י"ג) ובס' תבואות שמש (ח"ב סי' ל"ב).

כשאינו יכול לעבור מפני שחושש להפסד הכשמל"א המונח לפניו

י"ע כשמל"א מונח על הרצפה לפניו במקום שהוא רוצה לעבור, ואינו יכול לעבור משום שאינו רוצה לדרוך עליהן כדי שלא להפסידן מהו בטלטול, אם זה חשוב לצורך מקומו שהרי רוצה לעבור וזה מעכבו, או דילמא כיון שסיבת מניעת הילוכו שם הוא שלא להפסיד המוקצה דינו כמחמה לצל דאסורה (בכשמל"א), ומסתבר להקל שאילמלא הוא רוצה לעבור פה לא היה מפריע לו מה שהכשמל"א מונח פה על הקרקע, ולא היה מטלטלו מכאן לצורך המוקצה מחמה לצל, וכן מביא בקר' גם אני אודך (ח"ג אות צ"ב) משם הגר"ק שליט"א דמסתבר דמותר לטלטל כשמל"א כשחושש שכשישתמש שם באותו המקום לדבר המותר יופסד הכשמל"א, דזה לא חשיב מחמה לצל, אלא כלצורך מקומו, שאם לא יוכל לטלטלו משם כדי להעבירו ימנע עצמו מלהשתמש שם.

סימן נ'

76 שא"ה - 'כללים' בדין טלטול כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו.

תשובה - נראה דמותר לטלטל כשמל"א כדי שישתמש עמו לצורך גופו ומקומו לאחר זמן, פ"י שיודע בליל שבת שיצטרך לו למחר דמותר לטלטלו כבר עכשיו שיהא מצוי תחת ידו כשיצטרך לו, וכי"כ לגבי צורך מקומו,

וכ"כ בס' חוט שני (ג-פ) דלא מסתבר שצריך להסמיך את הטלטול להשימוש.

מהו כדי להשתמש עמו במוצ"ש

יוצא משו"ע הרב (סוסל"ג) שאסור לטלטל כשמל"א בשבת כדי להשתמש עמו במוצ"ש [ומשמע נמי משם דאילו לטלטלו בתחילת השבת כדי להשתמש עמו בסוף השבת מותר]. וכ"י מפמ"ג (סי' רס"ו משב"ו סק"א) דלצורך גופו (ומקומו) היינו דוקא מה שצריך לו על עצם השבת, אבל אסור לשום כשמל"א תחת שמן הנוטף בשבת כדי להשתמש בהשמן לאחר השבת (פ"י) אף את"ל דזה לא נכלל בכלל ביטול כלי מהיכנו), וכ"מ משו"ת תורה לשמה (סי' ע"ד) [שכ' דמי ששם בער"ש מסמר קטן בתוך ספר לסימן, אסור לו אח"כ בשבת כשרוצה להמשיך וללמוד באותו הספר להוציא המסמר ממקום הראשון כדי להניחו למקום השני במקום שפסק ללמוד שם בשבת] והסכים נמי כן בס' שש"כ (ח"ג פ"כ הערה ל').

לטלטלו עכשיו 'מחמה לצל' כדי שישתמש בגופו לאחר זמן (בשבת זו)

כ' כתה"ל"ד (סק"ה) דאם רוצה להשתמש בהכלי במשך השבת לצורך גופו ומקומו מותר לו לטלטלו עכשיו 'מחמה לצל' כדי שלא תשבר או תגנב כדי שיהא מוכן לו בזמן שירצה להשתמש בו, דסוכ"ס הלא הטלטול הרי הוא לצורך גופו [ובתה"ל"ד סי' שי"א סק"ט כ' דבר זה בלשון צ"ע, אבל הא ודאי שאם רוצה להשתמש לצו"ג והוא מלוכלך מותר ליקחו בידו ולהדיחון, ובשו"ת מחזה אליהו (סי' מ"ו) מביא סמוכין לדבריו, וכ"כ בשו"ת תפלה למשה (ס' כ"ו אות ו'), וכן נראה לפמ"ש"כ בס' השלמה וס' המאורות (שבת קכד:): בטעם החילוק שכשמל"א אסור לטלטל מחמה לצל משא"כ כלי היתר דמותר (אף שגם כלי היתר אסור לטלטל שלא לצורך כלל) משום דסתם כשמל"א אינו עשוי להשתמש עמו בשבת וממילא כשמטלטלו מחמה לצל הרי מטלטלו בשבת

לצורך חול, משא"כ כי לצל סתמיה לצורך להשתמש בו ביום ע"י עתיד להשתמש בהכו השבת מה שמטלטלו ו לצו

וי"ע אם יודע שיצ שיטלטלו עכ

שישתמש עמו לצורך דלס' השלמה וס' ה בשו"ת בר משה ח"ו שבעלמא איסור כשמי שמכין משבת לחול א שהבאנו בנשמת שבר איסור הכנה (משבת לשבת

לטלטל כשמל"א כ' במשך היום להשתמש כשמשו

מסתבר להקל. ויע הטו"ז (סי'

מהא"ר) שמותר להוצ יודמן לו איזה פרי לה תקי"ז א"א סק"ד) ד התם דהוצאה ביו"ט חורה, כל שכן לגבי : (מיהו בפמ"ג לצד שו אינו מה"ת דמה"ת אן ספק דרבנן ולהקל] דשיל"מ דספיקו להח לו היום, ובכלל ידו מוקצה לא נאמר הכל אני אודך ח"ג מביא לו ספק אם יצטרך כל אחר דמותר לטלטל ו שבת (פ"ט ס"י) דאן

רק נוטלו עמו משום שיש 'אפשרות סבירה' שיזדקק לו במקום שהולך דחשיב לצורך גופו [וכל שכן שזה מותר להסוברים דכל האיסור של טלטול כשמלא"א מחמה לצל הוא כשהוא לצורך המוקצה (לצורך ימות חול) אבל לא בעיני ממש לצוגומ"ק, א"כ הכא נמי אינו לצורך המוקצה ולצורך ימות חול], ובקרי' שו"ת על עניני מוקצה מספק"ל בכה"ג לטלטלו עכשיו מחמה לצל 'שמא' יצטרך לו לגופו לאחר זמן, ולא יופסד עד אז.

לטלטלו לצוגומ"ק בשביל אחרים

ב' בס' תולדות שמואל (ח"ג בהשמטות ע' רל"ח) ובס' שש"כ (פ"כ) דה"ה אם אחר רוצה להשתמש בו לצוגומ"ק מותר הוא לטלטלו כדי ליתנהו לו, ואף לטלטל לצורך בהמה [וכ"ה בס' תהל"ד (שכד-א), אף שבס"י ש"ח סק"ז מספק"ל בזה, גראה מסקנתו היתר, וכן מביא בס' נחלת ישראל מהתשב"ץ (ח"א סי' קל"א) ויש ליישב].

לצורך נכרי

יוצא משו"ע הרב (סל"ג) ומ"ב (סקל"ד) דאסור לטלטלו לצורך נכרי שרוצה להשתמש עמו (למלאכת האיסור) לצורך גופו (בשביל עצמו) בשבת, וכ"ה בס' תולדות שמואל הנ"ל, ובס' ארחות שבת (פי"ט הערה ל"ב) כ' דלצורך נכרי אינו אסור א"כ הנכרי רוצה לעשות עמו מלאכת איסור, אבל אם הנכרי רוצה לעשות עמו מלאכת היתר כגון לפצוח בו אגוזים מותר, ולא גרע משימוש של הישראל שמותר בכה"ג, ובס' חוט שני (ג-עח) כ' שאין לישראל ליתנו לגוי לפצח בו אגוזים מחמת חשש הרואים שיסברו שנותנו לו כדי שיעשה מלאכת איסור בשבילו [וצ"ע מג"ל לגזור ע"ז, ומד"א רס"י שכ"ה היינו כשמוציאו לרחוב דרך ביתו של הישראל]. ופשוט דאם הנכרי רוצה להשתמש בו לצורך גופו או מקומו בשביל הישראל דמותר.

לצורך חול, משא"כ כלי היתר כשמטלטלו מחמה לצל סתמיה לצורך שבת הוא, שהרי עשוי להשתמש בו כיום עיי"ב, ממילא כשיודע שהוא עתיד להשתמש בהכשמלא"א לאחר זמן באותה השבת מה שמטלטלו עכשיו מחמה לצל הוא ג"כ לצורך שבת.

וי"ע אם יודע שיצטרך לו בשבת הבא מהו שיטלטלו עכשיו (מחמה לצל) כדי שישתמש עמו לצורך גופו בשבת הבא, ואולי הלסי השלמה וסי' המאורות הנ"ל (וכן מביא בשו"ת בר משה ח"א סי' כ"ה מהמאירי שם) שבעלמא איסור כשמלא"א מחמה לצל הוא משום שמכין משבת לחול א"כ יש תלותו בהמחלוקת שהבאנו בנשמת שבת ח"ד סי' שס"ו בכלליות איסור הכנה (משבת לחול) מהו להכין משבת לשבת אחרת וצ"ע

לטלטל כשמלא"א 'כשמשערי' שיצטרך אח"כ במשך היום להשתמש בו לצורך גופו, ומהו כשמספק"ל בדבר

מסתבר להקל. ויש ללמוד דבר זה ממש"כ הטו"ז (סי' תקי"ח, ובמ"ב שם סק"י מהא"ר) שמותר להוציא עמו סכין כל היום שמא יזדמן לו איזה פרי לחתוך בו, וכיו"ב בפמ"ג (סי' תק"ז א"א סק"ד) דמספק מותר להוציא, ומה חתם הרוצא ביו"ט שלא לצורך הוא איסור חורה, כל שכן לגבי איסור טלטול מוקצה דרבנן (מיהו בפמ"ג לצד שני כ' דהוצאה ביו"ט לעולם אינו מה"ת דמה"ת אמרינן הואיל), גם י"ל דהו"ל ספק דרבנן ולהקל נוהג לא שייך לומר דהוי דשיל"מ דספיקו להחמיר דהא מספק"ל שיצטרך לו היום, ובכלל יודעים ד' הצל"ח דבטלטול מוקצה לא נאמר הכלל דשיל"מ, שו"ר בקי' גם אני אודך ח"ג מביא מהגרח"ק שליט"א שאם יש לו ספק אם יצטרך כלי זה שהוא כשמלא"א או כלי אחר דמותר לטלטל הכשמלא"א, וכ"כ בס' ארחות שבת (פי"ט ס"ה) דאף אם אינו צריך להכלי כעת

מסתבר שצריך שימוש.

במוצ"ש

שאסור לטלטל להשתמש עמו דאילו לטלטל לו בסוף השבת משכ"ז סק"א) מה שצריך לו כשמלא"א תחת בהשמן לאחר לל בכלל ביטול השמה (סי' ע"ד) קטן בתוך ספר טרוצה להמשיך המסמר ממקום במקום שפסק בן בס' שש"כ

כדי שישתמש (זו)

השתמש בהכלי מקומו מותר לו שלא תשבר או ירוצה להשתמש הוא לצורך גופו זה בלשון צ"ע, מש לצו"ג והוא זדיחון, ובשו"ת בין לדבריו, וכ"כ (ת"ו), וכן נראה יות (שבת קכ"ד) לטלטל מחמה שגם כלי היתר (ל) משום דסתם לו בשבת וממילא מטלטלו בשבת

ליתנו לנכרי שיעשה עמו מלאכת איסור שהותר ע"י נכרי

עו"ט בס' תולד"ש (לשיטתיה הנ"ל) דמיהת אם הנכרי רוצה לעשות דבר איסור 'בשביל הישראל' אפילו באופן המותר על ידו (שבד"ש לצורך מצוה) אסור, כיון שהישראל עצמו אסור לו לעשות עמו תשמיש זה אסור להושיטו לנכרי יעו"ש, ולפי"ז יהא אסור לישראל למסור כשמל"א לנכרי כדי שיעשה עמו מלאכתו (האסורה) בשבת (באופן שאנו מתירים מצד איסור אמירה לעכו"ם) כגון שנתקלקל העירוב (שמתיך החיי"א כדי לאפרושי מאיסורא) מהו להישראל שימסור פטיש לנכרי כדי לתקן עמו העירוב, או כלי שמיחד למלאכה האסורה מדרבנן (שדינה נמי ככשמל"א) וליתנו לנכרי שיעשה עמו מלאכתו על סמך היתר שבות דשבות לצורך מצוה או הפס"מ, וצ"ע למה דסוכ"ס הוא לצורך ישראל.

ונשאלתי אשה שליל טבילתה בליל שבת ושכחה ליטול (א' מ) צפרניה (שמחירין שתטול על ידי גויה כמו שכתבנו בשו"ת נשמת שבת ח"ז סי' ב') מהו שתטול היא נעגל-שניידער ליתנו להנכרית שתגלה עמו את צפרניה, אם זה בכלל לצורך גופו דמותר, ומסתבר להיתר שסוכ"ס הוא כדי שישתמש עמו הישראל לצורך גופו.

והערני חכ"א (בירושלים עיה"ק) מהמבואר בס' כלכלת השבת דמותר ליתן 'עט' (שהוא כשמל"א) לרופא נכרי שיכתוב לו רעצפ"ט לצורך רפואה (אף דהישראל בעצמו אסור לו לכתוב אבל ע"י נכרי שרי לצורך חולה).

להשתמש בכשמל"א כדי להציל בזה כלי איסור אחרת

בס' שש"כ (כ"ב) מספקא ליה אם מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו להציל בזה כלי שמלאכתו לאיסור אחרת כגון לטלטל

פטיש לסגור בו דלת שלא יוכנסו בו גנבים ויגנבו כסף ומעות, ונוטה להקל (וע' שולחן שלמה סי' ש"י סקי"ח), ולענ"ד הדבר נוטה לאיסור כיון שסוף מעשה במחשבה תחילה הוא לצורך דבר האסור (לצורך חול) ולא לצורך שבת, שו"ר שבס' בית ארזים (סי' ש"ח) כ' לאסור, דהוי כמטלטל כשמל"א מחמה לצל.

עוד ראיתי בס' שש"כ (פ"כ הערה כ' ובח"ג בתיקונים) דישאל שקיבל שבת (ואשה אחר הדלקה"נ) מותר ליתנהו לישראל שלא קיבל את השבת שרוצה לעשות עמו אז מלאכת איסור דהוי כלצורך גומ"ק [מיהו מסתבר שאם יש לו ברירה ליטלנו בעצמו שיעשה כן, דלדידיה אז הוא היתר גמור].

סימן נ"א

שאלה - מהו לטלטל כלי שמלאכתו

לאיסור שלא לצורך גופו ומקומו אלא לסיבה חיצונית אבל הוא ג"כ שלא לצורך המוקצה (מחמה לצל) [שורש השאלה אם רק יש 'היתר' כשהוא לצורך גופו ומקומו, ובלא"ה אסור (פי' שההיתר לצוגומ"ק הוא חיובי), או שרק יש 'איסור' כשהוא לצורך המוקצה דהיינו מחמה לצל (ולצוגומ"ק הוא שלילי לאפוקי לצורך המוקצה)].

תשובה - הלוי באשלי רברבי. כ'

המאירי (שבת דף קכד). דהיתר של גומ"ק הוא מפני שהוא 'צורך שבת', משא"כ מחמה לצל שאין כאן צורך שבת, ונמצא מטלטל לצורך חול ר"ל להצניעו שישתמש בו למחר עכ"ל, ומשמע לכאורה דכל שהוא צורך שבת מותר אף שאינו בדיוק לצורך גופו ומקומו, וכן העלה בשו"ת כוונת הלב (סי' ט"ז) דלא בעינן שיהיה לצורך גופו ומקומו דייקא (חיובי) אלא (הוא שלילי) שעיקר הקפידא שלא יהיה לצורך

המוקצה (מחמה לצל), וכן אליהו (סי' מ"ו) לברר דהאי "מחמה לצל" הוא רק כשאי והוא רק לצורך דבר המוק לימות החול, אבל כל שכוונת שבת אף שאינו לצורך גו שמונת כלי שמלאכתו לו שאוכל שם והדבר מפריע ז וכ"מ מלשון הלבוש (ס"א דף שכ' דמותר לטלטל כשמל' עלה 'שלא נאסר לטלטל כ' לצל שהוא צורך הכלי עצמו מדין השו"ע בס"י רס"ו (סי' הכלי מקחי דם כלים מאו לטלטלם כדי להסירם מעל שהחשיך לו בדרך) כדי שהב אף שהלא אי"צ להם לצו חיצוני להציל הכחמה כ שמקילים משום

שו"מ שכן יוצא להיתר מג ליר"ד (סי' רס"ו סק" כלי שמלאכתו לאיסור 'שא לטלטל לצורך גופו ומקומו, דהוי שלא לצורך' (דאפילו מוקצה כלל מודה בזה) כנ דשבת) דאינו מחמת מוקצה, להיתר שלא לצורך כלל ו חיי"א משמע להיתר, והוא ו ס"ב) דכיון שאסור להניח ו אסור לטלטלן אלא לצורך [ובפשטות כוונתו דדינם ככ שדינם ככלי היתר הטעם דו להניח תפילין בשבת) ואעו יפלו אף שזה אינו לצוגומ' לצל, רק שלא יתבוז, מיהו כתבנו כוונה אחרת בדבריו שכ' שם (בס"ד) [שכ' שו עצמו מכשמל"א וגם שיש ל

המוקצה (מחמה לצל), וכן האריך בשו"ת מחזה אליהו (סי' מ"ו) לברר דהאיסור לטלטל כשמל"א "מחמה לצל" הוא רק כשאינו לצורך שבת כלל והוא רק לצורך דבר המוקצה שיהיה מוכן לו לימות החול, אבל כל שכוונת טלטולו הוא לצורך שבת אף שאינו לצורך גופו או מקומו, כגון שמונת כלי שמלאכתו לאיסור על השולחן שאוכל שם והדבר מפריע אותו מותר לטלטלו, וכ"מ מלשון הלבוש (ס"א דף ר"ג טור ב') לאחר שכי' דמותר לטלטל כשמל"א לצוגומ"ק, סיים עלה 'שלא נאסר לטלטל כשמל"א אלא מחמה לצל שהוא צורך הכלי עצמה', וכן נמי יש לדייק מדין השו"ע בסי' רס"ו (ס"ט - דאלמלא שהיו הכלי מקיזי דם כלים מאוסים היה מותר לו לטלטלם כדי להסירם מעל הבהמה בשבת (במי שהחשיך לו בדרך) כדי שהבהמה לא יהיה בצער, אף שהלא אי"צ להם לצוגומ"ק, אלא לסיבה חיצונית להציל הבהמה מצער, ויש לדחות שמקילים משום צעב"ח).^L

א [שו"מ] שכן יוצא להיתר מלשון הגר"א בכיארור ליו"ד (סי' רס"ו סק"ג) שכי' בתוה"ד וז"ל כלי שמלאכתו לאיסור שאינו מוקצה, שמוותר לטלטל לצורך גופו ומקומו, רק מחמה לצל אסור 'דהוי שלא לצורך' (דאפילו ר' שמעון דלית ליה מוקצה כלל מודה בזה) כמו שכי' תוס' (ספ"ב דשבת) דאינו מחמת מוקצה, וכמו כלי שמלאכתו להיתר שלא לצורך כלל וכו' עכ"ל, וכן מס' חיי"א משמע להיתר, והוא ממה שכי' (בכלל ס"ו ס"ב) דכיון שאסור להניח תפילין בשבת על כן אסור לטלטלן אלא לצורך "כגון שלא יפלו" [ובפשטות כוונתו דדינם כשמל"א (דלהסוברים שדינם ככלי היתר הטעם דס"ל דאם רוצה מותר להניח תפילין בשבת) ואעפ"כ היתר כדי שלא יפלו אף שזה אינו לצוגומ"ק, מ"מ אינו מחמה לצל, רק שלא יתבוז, מיהו יש לדחות ובמק"א כתבנו כוונה אחרת בדבריו], ויל"ע קצת ממה שכי' שם (בס"ד) [שכי' שהיות שהאדם מקצה עצמו מכשמל"א וגם שיש לחוש שמא יעשה בהן

מלאכתו, אסרו לטלטלו מחמה לצל, ולא התירו אא"כ הוא לצורך השבת.. דלתשמישים אלו אינו מקצה מדעתו עכ"ל, משמע קצת דלצוגומ"ק הוא המתיר (והוא חיובי), ויש לחלק], וכן נוטה להקל בשו"ת אמרי מרדכי (גראס, ח"א סי' י"ג), ובסי' משנת יעקב (רס"י ש"ח).

מורהו ממג"א (סקי"ח) בשם הב"י שמפקפק במה שנהגו לטלטל נר בפעם הראשונה שהאב הכניס את בנו לביהכ"נ מאחר שגור הוא כשמל"א ואסור לטלטלו אלא לצוגומ"ק, יוצא דאף שהתם אינו לצורך המוקצה, אלא לדבר חיצוני אעפ"כ אסור [ואף שבאמת יש מתרצים המנהג משום דשימוש זה עצמו חשיב כלצורך גופו, אבל לא מצד זה דלא בעינן דייקא לצוגומ"ק, אלא העיקר שלא יהא מחמה לצל], וכן משמע לאיסור ממג"א סי' רע"ט (סקי"ב) שכתב על המבואר שם בשו"ע (ס"ו) דגר שלא הדליקו בו באותה השבת (דדינו כשמל"א, לא מוקצה מחמת גופו) אפילו הוא של חדס דהוא מאיס או מסריח מותר לטלטלו דמוקצה מחמת מיאוס מותר, וכתב עלה המג"א דדוקא לצורך גופו או מקומו, והיינו משום דכל מנורה (שמיוחד להדליק עליו נרות) דינו כשמל"א, הרי שלא התיר לטלטלו כדי להסירו מעליו גרידא, משום דזה לא חשיב צורך גופו ומקומו, ודוחק לפרש שלא בא אלא לאפוקי מלטלטלו בכדי, דכיון שמדבר מדבר המאיס עליו ומסריח דדרך בני"א לירצה להסירו מעליו הו"ל לבאר שעכ"פ זה נמי מותר אף שאינו לצורך מקומו ממש, וכן בס' שש"כ (כ"י) אוסר, ומביא שכן נמי כתב בס' תהל"ד [והוא בס' תהל"ד ח"ג (סי' ג"א)] שהוכיח מדברי הרשב"א דלסלק שפור שצלו בו כדי שלא יזוקו בו לא חשיב לצורך מקומו, דצורך מקומו לא מיקרי אלא בצריך לעשות איזה דבר במקום זה - אבל אם אינו רוצה שיהיה במקום הזה לא מיקרי לצורך מקומו, וציון עוד לדבריו בס' ש"ח סקל"ג].

ובזה תלוי השאלה בחור שכיס תפילין שלו מונח על שולחן ביהכ"ג ומתבייש מזה (שיאמרו עליו שאינו בעל אחריות וכו') אי מותר ליטלו משם ולהצניעו, ואולי דלכו"ע אסור כיון שמה שילעיו עליו שאינו בעל אחריות (לשמור על הפצים יקרים) זה עצמו הוא כמחמה לצל.

וראיתי משם הגרש"ד גרוס שליט"א שאמר על פי המאירי הנ"ל שאם רואים שתינוק מחזיק עט בידו ומקשקש על רהיטים שבבית דמותר ליטלו מידו (שזה הוי לצורך שבת שלא יקלקל ויפסיד). וע"ע בסימן שלאחר זה.

L
☆☆☆

סימן נ"ב

שאלה - כשמלא' שמפריע מנוחתו כשהוא מונח על השולחן של שבת (שהבית נראה וואכענדיג) אי מותר לטלטלם ולהסירם.

כלים מוקצים (כשמלא') מונחין על השולחן והוא מתבייש מזה (מפני הנכנסין לביחו, על שלא הצניעם מער"ש) אי מותר ליטלם ולהצניעם.

תשובה - תלוי באשלי רברבי. הנה

להסוכרים דמותר לטלטל כשמלא' אפילו אם אינו לצורך גומ"ק ממש, כל שאינו לצורך המוקצה (דהיינו לצורך ימות החול) כמובא בדברינו בסי' נ"א פשוט דמותר בכה"ג שהכא נמי אינו לצורך המוקצה, אדרבה הוא לצורך שבת, אלא מה שיש לעיין מהו להאוסרים שם (דאינו מותר אא"כ הוא לצורך גומ"ק ממש) מהו אם זה חשיב כצורך מקומו, שהוא רוצה שהמקום ההוא יהיה פנוי מדברים של חול, או דילמא בעינן צורך גופו ומקומו 'ממש', פי' לעשות שם איזה שימוש [ולעיל בסי' מ"ט הבאנו מס' תהלה לדוד (תנינא סי' נ"א) מדייק מהרשב"א דמה שאינו רוצה שהקוץ יהיה כאן כדי שלא יזוקו בו לא חשיב

צורך מקומו, אבל מהרמב"ן משמע דגם כה"ג חשיב צורך מקומו].

ובעיוני בספרי פוסקים דומנינו ראיתי שנחלקו בזה דבשור"ת כוונת הלב (סי' ט"ז) ושור"ת מחזה אליהו (סי' מ"ו) ובס' משנת יעקב (קאפוש, ח"ב הערות לסי' ש"ח) שמקילים [דמרש"י (שבת קכד סוע"ב) משמע דכל שרוצה לפנות אותו המקום חשיב צורך מקומו, ומרמב"ם (פכ"ה) משמע דרק בשביל עצמו של הכלי אסור]. וכ"ה בשור"ת אור לציון (ח"ב פכ"ו אות ג') דמותר להסיר סיר מעל השולחן כדי שהשולחן יהא נקי ומסודר דחשיב לצורך מקומו, וכ"ה בס' אשה"א (ע' קס"ו).

אבל בשור"ת באר משה (ח"ח סימנים כ"ט-ל"א) כ' דמה שהדבר מפריע מנוחתו לא חשיב לצורך גופו או מקומו [נדאל"כ יהא רשאי לטלטל כשמלא' מחמה לצל שראגת ההפסד מפריע מנוחתו, ויש לדחות דשא"ה דסוכ"ס הדאגה והטלטול הוא בשביל דבר האסור], ומסיק שרק אם באופן שמתבייש כגון שאורחים באים ואם לא יוכל ליטלם משם לא יוכל להכניסם לחדר זה י"ל דבכה"ג חשיב לצורך מקומו, כמש"כ בס' שש"כ (כ"י בהגה הערה כ"ד) שנוטה להקל אם מתבייש מפני האורחים ואם יהיו שם לא יכניסם בחדר זה (אבל בלא"ה אסור עיי"ש) [עוד י"ל דבכה"ג יש להתיר משום כבוד הבריות, אמנם יש לדחות דכיון שהיה בידו להצניעם מער"ש הוי פשיעה מצדו, ובכה"ג לא התירו טלטול מוקצה משום כבוד הבריות (כבשו"ע סי' ש"ב, ומג"א סי' שכ"ב סק"ד)], וכן העלה בס' או נדברו (ח"ח סי' ל') לאסור לטלטל כשמלא' כדי לסדר הבית (אלא שכתב דבחדר המכובד שבבית י"ל דהוי כגוף של רע"י) [וע' נמי בס' שלמי יונתן (ברורי הלכות סי' ט"ז) שאין לדמותו למש"כ רע"א דמותר לשלוח מתנה לחתן כשמלא' משום הנאת השולח (חזו"ן דהנאת נפשית קרוי צורך גופו) ששם יש הנאה מהכלי, ואילו כאן ההנאה הוא מההעדר (ולא חשיב כצורך מקומו)].

וכן העלה בשור"ת אגר"מ אות ל"א) שאם עט מ כבוד לשבת שיהא מונח על לטלטלו משם, דזה לא דאדרבה זה כבוד שבת שאי בטלטול, וכעיי"ז בס' של בפתיחה ח"ג בהגה) שאו וכ"כ בס' חוט שני (ג-עט המקום פנוי, כל שלא י" ההוא, וכן בשור"ת שאילת סי' מ"ז אות ב') אסור לטלג על נקיות המקום וסידור הח אליהו דאינו אסור אלא כ

☆☆☆

סימן

שאלה - כלי שמלא' גופו או כ' להשתדל שלא להגיע ל באופן המותר

כשמלא' שמונח על כל להכלי היתר האם מותר במו ידיו, או עדיף והכשמלא' יפו

[שורש השאלה אם היר הוא הותרה או

תשובה - תלוי בא' יש לו על

כשניקל לו יותר כשיט כשאורחיה בכך. כ' הח שמלאכתו לאיסור שהותר ומקומו התירו חז"ל "אף י אחר בהיתר גמור", והדבו (על שו"ע סט"ז) אהא דמ תלה חלוק מכובס על כ דמותר להוציא הכלי מתנו